

LOVEC¹⁹⁸⁵ 6

glasilo Lovske zveze Slovenije

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,

revija za lovstvo

letnik LXVIII, št. 6

junij-rožnik 1985

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.
Poštnina je plačana pri pošti 61102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Ada Bitenc, Lojze Černe, Branko Galjot,
Jelo Gašperšič, Ivan Nečemar, Mitja Rebec,
Konrad Sajdl in Bojan Vomer

Lektor in korektor Sončika Lorenci.

Lovec izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku leta,
v januarju.

Ta številka je izšla v 23 000 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih druženj
po članu lovske družine Lovski zvezi Slove-
nije, v katerem je vračunana tudi na-
ročnina za glasilo Lovec za leto 1985, je
1242 din (od tega za glasilo Lovec 600 din).

Za druge naročnike

je letna naročnina 1000 din
za inozemstvo 2100 din
izvod revije stane 65 din

Naročnino je treba plačati vnaprej na žiro
račun Lovske zveze Slovenije

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,

Župančičeva 9 – p. p. 505,

61001 Ljubljana.

Telefon (061) 214 948.

Nenaročenih rokopiesov in slik
ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 240 din, od 15 do 25 besed
400 din, od 25 do 30 besed 600 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 20 din.

Za člane lovskih organizacij

v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej

na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE

dr. Janez Šinkovec	162	Skupno gospodarjenje z naravnimi bogastvi
dr. Janez Brglez	164	Trihineloza
dr. Stane Valentinčič	166	Simpozij o zdravstvenem varstvu pri gojitvi divjadi
Lojze Kerštan	170	Najljubši mu je bil lov na ruševca
Dominik Rode	171	Moj lanski srnjak
Jakob Dolenc	172	Lov na srnjaka
Andrej Levičnik	174	Merjasec in še kaj
Janez Potočnik	176	Krmljenje divjadi z vejniki
Ivan Cankar	177	Lisjak
Boris Leskovic	179	Povest o skrivnostnem kitajskem jelenu

Po lovskem svetu

Lovska organizacija	181	Čistilna akcija – C. F.
	181	Spomenik opominja – S. Mlinar
	182	Trideset let LD Mislinja – M. Tretjak

Jubilanti

183	Franc Hebrle – petdesetletnik
183	Martin Pajtlar – sedemdesetletnik
183	Jože Mihalič – osemdesetletnik
183	Anton Pridigar – sedemdesetletnik
184	Pavel Skobir – petinosemdesetletnik

Literatura

184	Hubert Požarnik: Alternative – F. Š.
-----	--------------------------------------

Lovski optrnik

184	Materinsko čustvo kune močnejše od smrti – F. Poredoš
185	Spomini na Rifnik – E. Rečnik

V spomin

185	Rudi Tomažič
186	Ludvik Volmajer
186	Franček Dobaj
186	Ludvik Majnik

Lovska kinologija

187	Lovska kinologija na Gorenjskem – J. H.
189	Program in dnevni razpored 2. vsestransko uporabnostnega tekmovanja za vse ptičarje – Panonski lovski pokal 1985

Priloga: Naročilnica za nakup grafik

SLIKA NA NASLOVNICI:

Če je v lovišču dovolj lisic, jih predvsem junija pogosto vidimo. Mlade lisičke se velik del dneva, zlasti ob lepem sončnem vremenu, zadržujejo pred lisičinami. Lisica zdaj le redko prihaja k njim. Junija se delež hrane, ki jo prinaša mati, zmanjša in mladiči si počasi začnejo sami iskati hrano. To vidimo po številnih jamicah, ki jih mladiči izpraskajo v okolici lisičine, iz katerih si izkopavajo ličinke žuželk in deževnike. To je začetek samostojnega prehranjevanja. Bolj ko se junij izteka, redkeje lisica prihaja s plenom k mladičem, mladiči pa tudi vse redkeje in manj sesajo pri materi. Pred lisičino in v njeni bližnji okolici si lisičke nabirajo življenjska spoznanja, se seznanjajo z nevarnostmi in se kalijo za kasnejše samostojno življenje. Ob večerih se vedno pogostejše oglašajo in se pripravljajo na neodvisnost od matere in sovrstnikov.

Foto Konrad Lampe, Diana

SLIKA NA DRUGI STRANI OVITKA:

Poljski zajec

Foto M. Danneger

Skupno gospodarjenje z naravnimi bogastvi

Ob zakonu o gozdovih

dr. Janez Šinkovec, LD Vič

Pri obravnavanju škode, ki jo divjad napravi na premoženju ali ljudem, je zlasti pomembno preprečevanje škode, pri tem pa še posebej uveljavljanje skupnega gospodarjenja vseh subjektov, ki uveljavljajo neka upravičenja na zemljišču.

Pri škodi se praviloma srečujemo s pozicij nasprotujočih si interesov tistega, ki je odgovoren za škodo, in oškodovanca, ker se medsebojna razmerja obravnavajo pretežno z vidika premoženjske sfere. Pri tem nastaja pomembno vprašanje, ali so taka stališča v obdobju, ko je zahteva po naravnem ravnesju vse bolj upravičena in nujna, povsem sprejemljiva. Zlasti se to vprašanje zastavlja pri razmerjih med lovskimi organizacijami in drugimi družbenimi pravnimi osebam.

Ob vsesplošni družbeni zahtevi po uveljavljanju načel ekologije – ta so zapisana tudi v ustavi – je vzdrževanje ravnovesja v naravi pravica in dolžnost vseh, torej ne le družbenih pravnih oseb, temveč tudi vsakega državljana. Zato noben subjekt, ki ima na določenem zemljišču upravljalno ali lastninsko pravico, ne more ravnati samosvoje, samo z ekonomskega vidika lastne dejavnosti, torej tako, da bi lahko opuščal, zanemarjal ali celo kršil ekološka načela. Tako je dana medsebojna odvisnost in vzajemnost vseh subjektov, ki se srečujejo na določenem prostoru, nujno se združijo v organsko celoto, ki jo imenujemo *geografsko-ekološko-ekonomska celota*. V taki celoti pa je treba uveljaviti *načelo skupnega gospodarjenja*, kar pomeni, da ne more noben subjekt odločati zgolj z vidika lastnega, ožjega, ekonomskega (pridobitniškega) interesa, zlasti ne, če pri tem prizadene širši družbeni interes. Torej je treba opustiti klasična lastninska pojmovanja o izključni pravici na stvareh, individualizem se mora umakniti načelu skupnega gospodarjenja. Drugačno ravnanje je realna nevarnost, ki ogroža človeško vrsto pa tudi drugi biološki sestav. Skladno s tem smo v Lovcu že opozorili na potrebo po integralnem sistemu načrtovanja v prostoru. Citirali smo tudi stališče akademika Trstenjaka, da je zaradi že kar shizofrenične razdrobljene specializacije posameznih področij, bodisi delovnih ali interesnih, ki vodijo v še večji nered in dezorientiranost, krčevito tekmovalnost in razdor ne le v medčloveških odnosih, temveč tudi v odnosu do

narave, nujno potrebno drugačno ravnanje s prostorom in okoljem. Človek namreč več zmore, kakor sme, zato je predvidevanje posledic njegovih ravnanj glede na naravo tudi problem etike. Če si je doslej znanost prizadevala, da bi človeka prilagajala naravi, bo v perspektivi stala pred nalogo, kako večkrat spremenjeno naravo prilagoditi človeku in njegovi naravi. Nikakor ne smemo nadaljevati s tem, da svet okoli sebe obravnavamo po končno zmeraj destruktivnem načelu neposrednega, maksimalnega profita. Človeštvo se vseh teh vprašanj resno zaveda. Deklaracija konference Združenih narodov o človekovem okolju ugotavlja, da smo dosegli v zgodovini točko, ko moramo svoje dejavnosti v svetu načrtovati z največjo skrbjo glede posledic, ki bi jih lahko imele za okolje. Zato je treba z naravnimi bogastvi Zemlje, vključno z zrakom, vodo, zemljo, rastlinstvom, živalstvom, zlasti pa z značilnimi vzorci naravnih ekosistemov, s primernim načrtovanjem in upravljanjem ravnati v dobro sedanjih in prihodnjih rodov. Človek ima še posebno odgovornost, da varuje in pametno upravlja dediščino živalskega sveta in njegovega življenjskega okolja, ki ga zdaj resno ogroža vrsta neugodnih dejavnikov. *Obvarovanje narave z divjim življenjem v njej mora postati pomemben dejavnik v načrtovanju ekonomskega razvoja*. Podobno ugotavlja tudi sklepna listina konference o varnosti in sodelovanju v Evropi (Helsinki-1975), ki poudarja, da se je mogoče izogniti kvarjenju okolja s preventivnimi ukrepi in da mora biti pri izkoriš-

čanju naravnih bogastev in gospodarjenju z njimi ohranjeno biološko ravnotežje. Proučevanje sprememb podnebja, pokrajine in ekološkega ravnotežja pod vplivom naravnih dejavnikov in človekove dejavnosti, napovedovanje mogočih genetskih sprememb v rastlinstvu in živalstvu zaradi onesnaževanja okolja, spoznavanje, menjavanje in ugotavljanje sprememb v biosferi mora biti načrtno. Že v mednarodnih merilih postaja več kot očitno, da življenja v naravi ni več mogoče obravnavati enostransko, torej le z vidika ene same panoge, temveč z vidika ekoloških načel. Ne glede na družbenopolitični sistem se tako pojavlja nujnost po skupnem gospodarjenju vseh subjektov, ki se znajdejo v določenem prostoru; izhodišče gospodarjenja mora biti v usklajevanju interesov in oblikovanju skupnega interesa, ta pa se mora tudi nujno podrediti splošnemu, družbenemu.

Vprašati se moramo, ali so v našem pravnem in gospodarskem sistemu z vidika opisanih izhodišč stvari dobro zastavljene. Po obstoječi zakonodaji so prostorski okviri za skladnejši razvoj gospodarjenja in za usklajevanje interesov kmetijstva, gozdarstva in varstva ter gojitve divjadi lovskogojitvena območja. Vendar je v sistemu načrtovanja s tega vidika več odprtih vprašanj. Obstajajo zelo različni in tudi preštevilni subjekti načrtovanja, ni pa dan tudi ustrezen instrumentarij usklajevanja planskih aktov. V sedanjem sistemu je premalo upoštevan splošni interes, še vedno so v ospredju vidiki ekonomičnosti, rentabilnosti in produktivnosti po panogah dejavnosti. Prostorsko in drugo načrtovanje ni usklajeno – ne pokrivajo se meje družbenopolitičnih skupnosti, naravnih celot (gozdne, vodne, lovske skupnosti), v okviru lovskogojitvenih območij pa se ne pokrivajo niti meje lovskih družin. Planskih aktov je veliko preveč, zato je oteženo njihovo medsebojno usklajevanje, problematični pa so tudi postopki usklajevanja, saj je usklajevanje ob tolikšnem številu subjektov težavno. Prav tako obstaja tudi neskladnost glede časa načrtovanja; to je v glavnem srednjeročno (pet-

letno), kar za uravnavanje procesov v naravi ni sprejemljivo. Prostorsko načrtovanje kot integralno načrtovanje bi moralo biti dolgoročno, pri čemer seveda prihaja do sprememb v naravi (naravne katastrofe, epidemije ipd.), ki narekujejo tudi spremembe v planskem sistemu.

V zakonu o naravni in kulturni dediščini je opredeljena dolžnost, da *morajo nosilci družbenega načrtovanja določati in usmerjati varstvo naravne in kulturne dediščine*, pri čemer je treba upoštevati strokovno osnovo s pregledom območij, objektov, naselij ali njihovih delov, stvari in rastlinskih ter živalskih vrst, ki se štejejo za naravno in kulturno dediščino. Podobno določa tudi zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč.

Pričakovali bi, da bodo ob vseh teh spoznanjih in izrecnih ustavnih določbah SR Slovenije (102. do 104. člen) v novejši zakonodaji rešili vsa ta vprašanja upravljanja z vidika dobrin splošnega pomena in varstva ter izboljševanja človekovega okolja. Zato se nam ob sprejemanju zakona o gozdovih vsa opisana vprašanja tudi porajajo. Rečeno je bilo, da bi moral zakonodajalec pri opredeljevanju zakonov, ki posegajo v problematiko prostora in okolja odločno poskrbeti za *uveljavitev skupnega gospodarjenja v prostoru* in torej zagotoviti spoštovanje družbenega interesa za zagotavljanje ravnovesja v naravi. Posebna zakonodaja (gozdovi, kmetijstvo itd.) pa izhaja pretežno iz sistema gospodarskega načrtovanja, kar je za upravljanje z naravnim bogastvom preozko. Splošna pravila o načrtovanju so sprejemljiva z vidika ekonomske smotrnosti uporabe družbenih sredstev, torej z vidika dohodka, vendar je skrajno ekonomiziranje v prostoru lahko destruktivno. Tudi ustava določa, da je treba družbena sredstva uporabljati ne le ekonomsko, temveč tudi družbeno smotrno. Družbeni smoter, ki uvaja korekturo v ekonomiziranje, pa je med drugim prav *spoštovanje ekoloških načel*. Zakon o gozdovih ta vprašanja sicer poudarja, po našem mnenju pa so sporna nekatere vprašanja z vidika skupnega gospodarjenja v prostoru.

Zakon o gozdovih vnaša problematiko lovstva v načrte samoupravnih interesnih skupnosti za gozdarstvo, in sicer za srednjeročno obdobje. Pri tem velja opozoriti, da vsebina dolgoročnega načrta ni opredeljena, kar je zlasti sporno ob dejstvu, da je v znanosti posebej poudarjeno, da je gospodarjenje s prostorom nujno dolgoročno. Dolgoročni

načrt sprejme le organ upravljanja gozdnogospodarske organizacije. Tako je sodelovanje lovskih organizacij zagotovljeno le v samoupravnih interesnih skupnostih, ne pa tudi v gozdnogospodarskih organizacijah, čeprav se prav po teh izvajajo dela in drugi posegi v naravo. Prav tako je treba opozoriti na to, da ni rešeno razmerje med planskimi akti samoupravne interesne skupnosti in tistimi, ki jih sprejema gozdnogospodarska organizacija. Stvar je še toliko bolj problematična, ker kaže, da naj bi dolgoročne načrte sprejemale le gozdnogospodarske organizacije. *Ker je temelj gospodarjenja vedno opredeljen v planskih aktih, je*

izključitev lovskih organizacij iz organov upravljanja v gozdnogospodarskih organizacijah posebej problematična. Zakon ima posebno poglavje – *skupno gospodarjenje*. Prav v tem poglavju pa se izrecno pokaže problematična koncepcija upravljanja z družbenimi sredstvi. Po teh pravilih temelji gospodarjenje le na pravici upravljanja oziroma lastninski pravici na gozdnih zemljiščih. Ohranjena je torej klasična lastninsko-pravna koncepcija, izključeni so vsi drugi subjekti, ki se pojavljajo v prostoru. Nesporno pa sta poleg gozdov tudi divjad in rastlinstvo naravno bogastvo, torej gre v obeh primerih za družbena sredstva (ali močno podružbljena, če

Novi zakon o gozdovih sicer poudarja spoštovanje ekoloških načel, z vidika lovstva pa so še vedno sporna nekatere vprašanja skupnega gospodarjenja v prostoru Foto P. Vovk

gre za lastnino na parcelah). To problematiko bi morali zato obravnavati z vidika upravljanja dejavnosti posebnega družbenega pomena in tako razširiti organ upravljanja gozdnogospodarske organizacije tudi z drugimi uporabniki prostora in zainteresiranimi subjekti.

Očitno je, da koncepcija zakona ni sodobna, poleg tega pa ni pravilno zajela duha ustavnih določb o dejavnostih posebnega družbenega pomena.

Zakon bi namreč moral gozdarsko dejavnost opredeliti kot dejavnost posebnega družbenega pomena, nato pa

dosledno taki opredelitvi tudi drugače postaviti sistem upravljanja.

Uveljavitev skupnega gospodarjenja v gozdovih bi v marsičem odpravila konfliktno situacijo med gozdarji in lovci, probleme bi reševali v skladu z ekološkimi načeli, škoda kot pojem pa je v sistemu skupnega gospodarjenja povsem drugačna. Ni namreč mogoče razpravljati o nasprotujočih si interesih pri skupnem gospodarjenju, kjer se zagotavlja nujno medsebojno vplivanje pri oblikovanju poslovne in druge politike. *Skupen interes torej odpravlja konfliktnost razmerij.*

bec, obe kunji, hermelin in številne vrste žužkojedih glodavcev, ki se občasno prehranjujejo z mrtvaškimi hrošči (grobarji), ki živijo na mrhovini. Rastlinojedi, konj, govedo, drobnica, divji prežvekovalci in druge živali za trihinelozo praviloma ne zbolijo.

Lasnica je torej vezana samo na meso in na mesnine. Človek se najbolj pogosto okuži s klobasami in suhimi mesninami, s prekajenim mesom in s slabo pečenim ali premalo kuhanim mesom. Tudi pri nas je navada, da dodajamo osnovi za pripravo klobas, ki jih nato posušimo, meso divjega prašiča. Razumljivo je, da je lahko vsako nepregledano meso domačega in divjega prašiča in tudi medvedje meso človeku nevarno.

Kako se lasnica razmnožuje

Po okužbi s trihineloznim mesom iz ličink lasnice v tankem črevesu novega gostitelja že po 40 urah dozori samec in samica. Samci po oploditvi samic poginejo, samice pa v črevesu živijo okrog 6 tednov. Strokovnjaki so ugotovili, da izležejo samice v tankem črevesu vsake pol ure po eno živo ličinko; ena samica izleže največ 10 000 ličink. Ličinke se zavrtajo v črevesno steno in nato po mezgovnicah in krvnih žilah pridejo do progastih mišic, kjer se trajno naselijo. V krvnem obtoku je največ ličink med 8. in 25. dnevom po okužbi. V mišicah morajo ličinke najprej dozoreti, da lahko postanejo nevarne za novega gostitelja. Dozorijo šele po 17. dnevih, ko se v mišicah dva in polkrat zavijejo okrog podolžne osi. Mišičnina ob ličinkah močno nabrekne in oteče ter spremeni barvo, poleg tega pa izgublja značilno progavost. Ko se ličinka zvije kot vzmet, se okrog nje oblikuje mešček, ki ima obliko limone. Pri močnih okužbah je lahko mišica zaradi vnetja tako spremenjena, da spremem-

Trihineloza

dr. Janez Brglez, VTOZD za veterinarstvo BF

V zadnjem času je bilo v dnevnem časopisju več obvestil o tem, da so ljudje zboleli za trihinelozo; pri tem tudi Slovenija ni bila izjema. V poročilih so bolezen povezovali s svinino domačega in divjega prašiča, z medvedjim mesom in z mesom jazbeca. Po zbranih poročilih je v naši državi v zadnjih desetih letih zbolelo za trihinelozo okrog 1000 ljudi in nekaj jih je celo umrlo. Že v uvodu naj povemo, da se bolezen širi tako po svetu kot tudi pri nas.

Trihineloza je zajedavska bolezen. Strokovnjaki jo uvrščajo med zoonoze – bolezni, ki so skupne človeku in živalim. Povzročitelj je majhna glistica, ki jo Slovenci imenujemo lasnica, strokovnjaki pa *Trichinella spiralis*; nekoč so jo imenovali preprosto trihina. Za omenjenega zajedavca je značilno, da spolno zrela samec in samica živita v tankem črevesu, ličinke pa v mišičnini istega gostitelja. Bolezen imenujemo po povzročitelju, zato ji pravimo *trihineloza*, včasih pa so jo imenovali tudi trihinoza. Ker je trihina (*Trichina*) ime neke žuželke, je bolj pravilno, da bolezen imenujemo trihineloza: V dnevnem časopisju smo lahko prebrali, da so ljudje na Reki in v okolici zboleli za ikravico; seveda je ta pojem še bolj nepravilen, saj označuje »ikrico« pri prašiču, ikrica pa je razvojna oblika človeške trakulje – *Taenia solium*.

Spolno zrelo lasnico s prostim očesom komaj vidimo. Samec je dolg 1,6 mm, samica okrog 4 mm, ličinke lasnice pa merijo komaj milimeter. Kmalu po okužbi se okrog ličink oblikuje mešček,

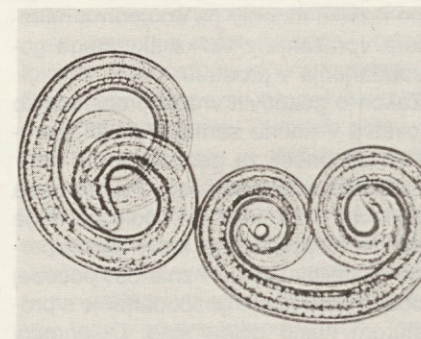
ki meri tri četrtine milimetra. V meščku je ličinka zavita kot vzmet, na gram okužene mišičnine pa lahko najdemo tudi več kot 10 ličink.

Za trihinelozo lahko zbolijo 49 različnih vrst gostiteljev, živali in človek. Umetno pa lahko okužimo tudi rastlinojede. Človek se s trihinelozo okuži skoraj izključno z mesom ali mesninami domačega in divjega prašiča, v katerih so žive ličinke lasnice. Na voljo pa je tudi podatek, da so zboleli ljudje, ki so jedli slabo pečeno ali kuhano meso medveda in jazbeca. Tako smo lahko prebrali, da so v Lukavici pri Gračanici zboleli za trihinelozo ljudje, ki so jedli jazbečje meso v veri, da je zdravilno. Zbolelo je okrog 30 ljudi. Na daljnem severu pa se človek lahko okuži še z mesom severnega medveda, polarne lisice, mroža in tjulenja ter psa.

Med živalmi zbolijo samo tiste vrste, ki se trajno ali občasno prehranjujejo z mesom. Mednje sodijo vse vrste zveri, ki občasno uživajo mrhovino; v naših gozdovih pa so to lahko lisica, medved, divji prašič, volk, divja mačka, ris, jaz-

Ličinki lasnice, osamljeni iz mišičnine

Foto J. Brglez

be vidimo celo s prostim očesom. Dokazano je, da so ličinke v mešičkih žive do konca gostiteljevega življenja, v suhih mesninah pa živijo celo 12 let. Povzročitelja trihineloze poznamo komaj dobrih sto let. V Angliji je Owen zajedavca opisal leta 1835, nekaj let kasneje pa ga je Leidy ugotovil v svinini. Razvojni krog zajedavca sta raziskala Leuckart in Wirschow. Šele Zenker pa je leta 1860 opozoril na možnost, da zajedavec lahko gostitelja tudi uniči.

Menimo, da je bila trihineloza v Jugoslaviji prvič potrjena pri človeku šele leta 1923, ko je v Zemunu zbolelo za to boleznijo 22 ljudi. Drugi izbruh bolezni je bil v Peči. Med letoma 1920 in 1960 je po oceni Rukavine pri nas za trihinelozo zbolelo okrog 260 ljudi. Od leta 1961 je samo v Vojvodini zbolelo 374 ljudi, žarišča bolezni pa so bila v Sremski Mitrovici, Monoštru, Ogar Pančevu in drugod. V Bosni in Hercegovini je v istem času zbolelo več kot 300 ljudi, večja žarišča bolezni pa so bila v Foči, Bosanskem Novem, Zenici, Bugojnem, Veliki Kladuši, Poriču in drugod. Leta 1941 je v Bosni samo v dveh žariščih zbolelo 71 ljudi, od katerih jih je 7 zaradi trihineloze celo umrlo. Poznana so še žarišča v Doboju, Kiseljaku, v kraju Kokoto in drugod. Več žarišč je bilo tudi v SR Srbiji, na Kósovu in na Hrvaškem.

V Sloveniji smo v zadnjih letih imeli 14 primerov trihineloze pri ljudeh, od tega je leta 1983 v Vrtojbi zbolelo 7 oseb.

Kako je razširjena trihineloza pri živalih

Zanimivi so podatki o razširjenosti trihineloze pri živalih iz neposrednega bivalnega okolja človeka in pri gozdnih živalih (živalih iz tako imenovanega silvatičnega okolja). Tako kot drugod v naši državi smo tudi v Sloveniji ugotovili trihinelozo pri psu, prašiču in podgani. V Jugoslaviji so med letoma 1932 in 1938 pregledali na ličinke lasnice 2,568 962 prašičev. Lasnico so ugotovili pri 0,0022 % pregledanih prašičev. V Zagrebu so odkrili 0,037 % trihineloznih prašičev, v klavnici v Beogradu pa 0,00439 %. Po najnovejših podatkih so pri preiskavi krvi pašnih prašičev iz okolice večjega mesta na Hrvaškem našli 21,76 % trihineloznih živali.

Ličinki lasnice v mišičnini

Foto J. Brglez

Trihineloza pri gozdnih živalih

V Jugoslaviji so na trihinelozo pregledali 6912 lisic, lasnico pa so ugotovili pri 12,9 % pregledanih živali. Od pregledanih volkov je bilo trihineloznih 44 %, trihinelozo pa so ugotovili tudi pri 1,4 % kun, pri 0,9 % jazbecov, pri 4,5 % divjih mačk, pri 20 % šakalov in pri 2,4 % divjih prašičev. V Sloveniji smo trihinelozo ugotovili pri 26,3 % lisic, pri 8,33 % divjih mačk, pri 2,38 % kun belic in pri enem samem risu po ponovni naselitvi.

Kako se bolezen širi iz gozdnega okolja

Iz gozda prenašajo bolezen pobite in poginule živali in njihove kože. Če je divji prašič trihinelozen, lahko njegovo meso (oz. mesnine) neposredno okuži človeka, če ni bilo pregledano na ličinke lasnice. Kuhinjski odpadki lahko okužijo domačega prašiča, psa, mačko in nekatere glodavce. To velja tudi za medvedje meso in za meso jazbeca. S kožami (na koži ostane še dovolj mišičnine) se lahko invadirajo domače živali in predvsem glodavci. Trupla uplenjenih lisic in lisic, ki so poginile, so lahko vir okužbe pašnih prašičev, mesojedov in glodavcev. Bolezen pa lahko занesejo v tako imenovani sinantropni ali bivalni krog človeka tudi lovci. Številna nova žarišča so nastala tudi zaradi spremenjenega vedenja steklih lisic, ki lahko poginejo v sinantropnem epizootološkem krogu. Iz gozda lahko bolezen prenesajo tudi glodavci in celo nekatere ptice ujede.

Število ličink lasnice in okužba

Strokovnjaki so ugotovili, da se bolezenska znamenja trihineloze pokažejo, če gostitelj poje vsaj naslednje število ličink lasnice: morski prašiček 2 do 3, prašič 40 do 50, človek pa 50 do 75. Človek se lahko okuži že z nekaj grami trihineloznega mesa, saj je lahko npr. v 250 g svinine do 30 milijonov ličink; okužba s 50 do 90 milijoni ličink je za človeka smrtna!

Bolezenska znamenja pri človeku

Iz knjižice »Trihineloza živali in človeka«, ki jo je izdala Komisija za varstvo pred zoonozami v Ljubljani, povzamemo opis bolezni pri človeku. Od 5. do 15. dneva po okužbi dobi bolnik prebavne motnje. Zaradi nagnjenosti k bljuvanju pogosto najprej pomisli na zastrupitev s hrano. Po šestih dneh oboleli začuti pekoče bolečine v žvekalnih mišicah, v ramenu, nogah in križu. Zaradi poškodovane mišične prepone težko diha. Neznosne so tudi bolečine ob očesnih zrklih. Čeprav v srčni mišici ni ličink, je tudi ta organ prizadet; srčna mišica oslabi, pokažejo se znamenja srčne slabosti. Telesna temperatura se giblje med 38° in 40° C. Bolnik pogosto težko požira in govori in toži zaradi živčnih motenj, ker pride do vnetja živcev in možganskih ovojnic. Tak bolnik ne more vstati iz postelje, se znoji, moti ga svetloba, ima otečene in zaprte veke in otekel obraz. Po izjavah prebolevalnikov se znamenja bolezni le počasi izgubijo.

Zatiranje trihineloze

Bolezen se zatira na osnovi zakonskih določil. Zaklane prašiče v klavnicah pregledamo tudi na ličinke lasnice. Preiskava na ličinke lasnice – imenujemo jo trihineloskopija – je predpisana tudi za divjega prašiča in medveda. V klavnicah trihinelozne živali uničijo. Odrte in poginule divje živali moramo globoko zakopati. To velja tudi za najdeno mrhovino. Zbirališča kož morajo biti tako urejena, da do kož ne morejo priti glodavci, psi in mačke. Glodavce je treba redno uničevati. Kuhinjske odpadke pa moramo prekuhati. Lovci naj sodelujejo z urejeno službo, ki skrbi za uničevanje poginulih živali.

Popravek

V Lovcu številka 5 smo na straneh 142 in 143 objavili poročilo B. Kržeta o seji komisije za veliko divjad Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi.

Tisti del prispevka, ki navaja načine preprečevanja škod od jelenjadi, je bil med pripravo za tisk v uredništvu pomotoma spremenjen, pravilno pa se glasi:

Krma za jelenjad mora biti v naslednjih razmerjih: prostorninska (seno) – samopostrežno; sočna (pesa, tropine) – v zadostnih količinah, vendar dnevno pokladana; močna (koruza ali druga žita) – dodajana dnevno v skromnih količinah.

Avtorju in bralcem se za napako opravičujemo.

Uredništvo

Simpozij o zdravstvenem varstvu pri gojitvi divjadi

dr. Stane Valentinčič

Sekcija za varstvo, gojitev in patologijo divjadi in kožuharjev pri Zvezi veterinarjev in veterinarskih tehnikov Jugoslavije je 26. oktobra 1984 organizirala v Novem Sadu simpozij o zdravstvenem varstvu pri gojitvi divjadi.

Na simpoziju, ki je bil dobro pripravljen, saj so na njem poročali najvidnejši strokovni in znanstveni delavci s področja patologije in gojitve divjadi, in na katerega so bili poleg delavcev s fakultet in inštitutov povabljeni tudi delavci iz delovnih organizacij, ki se ukvarjajo (tudi) z gojitvijo divjadi, so sprejeli vrsto sklepov, o katerih govori ta sestavek. Objavljamo jih seveda zato, da bi jih uresničevali tudi v praksi.

Na simpoziju so ugotovili, da je zdravstveno varstvo pri gojitvi divjadi izredno pomembno ne samo za divjad samo in v zvezi s tem za lovstvo, ampak v nič manjši meri tudi za varovanje zdravja ljudi in domačih živali. Zato mu morajo posvečati vso pozornost tako lovske organizacije in lovci kot veterinarske službe in upravne strukture. Pri tem so na simpoziju ugotovili, da so določena vprašanja zdravstvenega varstva divjadi pred nekaterimi kužnimi in zajedavskimi boleznimi v nekaterih delih naše dežele sicer reševali po določenih zakonih in podzakonskih predpisih, vendar pa praktična uporaba le-teh ni zadovoljiva. To lahko pripišemo določenim objektivnim, pa tudi subjektivnim dejavnikom, in sicer tako na področju lovstva kot veterinarstva. Zdravstveno varstvo divjadi je nepogrešljiv člen v verigi zdravstvenega varstva živalskega fonda, ki ga upravlja človek, in je po eni strani nujna sestavina umetne in naravne gojitve divjadi, po drugi strani pa tudi varstva zdravja ljudi in domačih živali. Zato so na simpoziju sklenili, da je zdravstveno varstvo div-

jadi primarna obveza posestnikov-upravljalcev divjadi, v enaki meri pa tudi veterinarske službe. *Priporočili so*, da je treba zakone, ki uravnavajo zdravstveno varstvo živali, izpopolniti tako, da bo v njih, če to še ni, izrecno zajeta tudi divjad, bodisi kar zadeva zdravstveno varstvo, bodisi kar zadeva zbiranje taks od prometa z divjadjo in divjačino, podobno kot se le-te zbirajo in uporabljajo na področju domačih živali. Poleg tega je treba dopolniti manjkajoče in pomanjkljive podzakonske dokumente, med njimi tudi pravilnike o zatiranju posameznih nevarnih kužnih in zajedavskih boleznih divjadi, pri čemer je Sekcija za varstvo, gojitev in patologijo divjadi in kožuharjev Zveze VVTJ pripravljena ponuditi svojo pomoč. Tako je treba v sedanjih ali novih regulativnih dokumentih predpisati in obdelati predpise o gojitvi divjadi na ograjenih ali sicer omejenih površinah. Lovske organizacije morajo obvezno vnesti v svoje lovskogospodarske načrte zdravstveno stanje divjadi kot sestavni del njene gojitve, lovska organizacija pa mora v ustreznem obsegu

vnesti v svoje izobraževalne programe raznih stopenj tudi poznavanje zdravstvenega varstva pri gojitvi divjadi in znanje o tem preverjati na izpitu. Zato je treba v ta namen izdelati in predpisati priročnik o strokovnem minimumu s področja bolezni divjadi, zlasti tistih, ki se zatirajo po zakonu in drugih predpisih. Obenem je treba vzpostaviti in ohranjati tudi trajno sodelovanje med lovskimi organizacijami in veterinarskimi strukturami, in to predvsem o vprašanjih zdravstvenega varstva pri gojitvi divjadi.

Na simpoziju so poleg tega *zahtevali*, da veterinarske društvene organizacije presodijo možnost za formiranje sekcij za zdravstveno varstvo divjadi tam, kjer jih še ni. Veterinarske izobraževalne organizacije pa morajo vnesti snov o zdravstvenem varstvu divjadi v svoje učne načrte kot obvezno učno snov, kjer tega še niso napravile. Veterinarske delovne organizacije – veterinarske postaje in druge osnovne veterinarske organizacije – morajo vnesti v svoje delovne programe tudi zdravstveno varstvo divjadi svojega območja. Da pa bodo to lahko napravile, morajo začeti reševati organizacijska, kadrovska in materialna vprašanja, ali pa naj se z namenom, da zagotovijo zdravstveno varstvo divjadi, naslonijo na ustrezne organizacije, ki to dejavnost obvladajo, ali se povežejo z njimi. Sekcija za varstvo, gojitev in patologijo divjadi in kožuharjev ZVTJ se mora obvezati, da bo s svojimi objavami v strokovnih in znanstvenih publikacijah ter na razne druge načine spodbujala k pridobivanju znanja o zdravstvenem varstvu divjadi. Obenem pa se obveže, da bo izdala zbornik referatov z novosadskega simpozija in tudi v prihodnje organizirala podobne strokovne prireditve, kakršna je bil ta simpozij, bodisi s področja splošne ali specialne tematike zdravstvenega varstva divjadi.

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 1. do 30. aprila 1985 so z območja 34 občin v naši republiki laboratorijsko preiskali na steklino 90 živali, in sicer: 27 lisic, 17 psov, 19 mačk, 11 srn, 2 pižmovki, 3 dihurje, 4 kune, 3 jazbece, 1 ovco, 1 gamsa in 2 zajca.

Odsek za virologijo Veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 13 živalih z območja 7 občin:

Črnomelj (1 lisica), Mozirje (3 lisice), Novo mesto (1 lisica), Slovenske Konjice (2 lisici), Šentjur pri Celju (1 lisica), Titovo Velenje (1 lisica) in Žalec (4 lisice).

Ljubljana, 6. 5. 1985

Republiška veterinarska uprava

Razmišljanje o sprejetih sklepih in o njihovem izvajanju

Namenoma pravim razmišljanja in ne morda, kot velikokrat pravimo, razlaga ali utemeljitev sklepov. Menim namreč,

da so sklepi tako jasni in da je bilo o tej tematiki tudi že v Novem Sadu toliko govora, da razlaga ali posebno utemeljevanje teh sklepov osveščene- mu in za delo zavzetemu bralcu pač ni potrebno.

Kot je bilo že večkrat poudarjeno, med divjimi in domačimi živalmi ni »zidu«. To tezo sprejema in zagovarja tudi zakon o varstvu živali (brez nekdanjega pridevnika »domačih«) pred kužni- mi boleznimi. Torej je naša zakonska obveza, da imamo pri epizootiološkem ocenjevanju ali presojanju enakopra- ven odnos do vseh živali, tudi do divjih. Pa tudi z vseh drugih vidikov zdrav- stvenega varstva je divjad lahko – ozi- roma mora biti – predvsem področje veterinarskega dela, saj gre za živali, ki vse spadajo v sistematski razred ptičev in razred sesalcev. Zatiskali bi si oči, če ob tem ne bi omenjali tudi gojitev divjadi. *Ko govorimo o gojitvi, mislimo tako na naravno kot na umetno gojitev divjadi.* Ker pa vemo, da šteje- mo bolezen za posledico določenih ekoloških neskladij, jo seveda moramo spraviti v odvisnost tudi od (procesa) gojitve. In prav zato je poznavanje in ustrezno vplivanje na gojitev – zlasti v smislu preventive – tudi področje vete- rinarske dejavnosti.

Če (še) ni tako, kot pravim, da bi moralo biti, gre iskati vzroke na obeh straneh, na veterinarski in na lovski. Divjad je bila tradicionalno objekt zunaj veterinarske dejavnosti (operativne, raziskovalne, pedagoške) razen kon- trolne v prometu, saj je prevladovalo pojmovanje, izvirajoče iz nekdanjih za- konodaj, da je divjad »*res nullius*« in da družbeno nekaj pomeni le kot divja- čina. Čeprav se je z družbenim razvojem, zlasti socialističnim, družbeni odnos do divjadi bistveno spremenil – divjad je

NOVE AKONTACIJSKE CENE ZA MESO DIVJADI

Koordinacijski odbor Lovske zveze Slovenije in delovnih organizacij odkupovalk uplenjene divjadi je na 5. seji 8. 4. 1985 določil nove enotne akontacijske cene za meso uplenjene divjadi.

Od 1. 5. 1985 dalje do novega sporočila v glasilu Lovec veljajo za kg divjačine naslednje akontacijske cene:

	cena za kg
VELIKA DIVJAD	
Srnjad, I. kakovostni razred	900 din
Srnjad, II. kakovostni razred	850 din
(strel v stegno ali hrbtnico)	
Jelenjad	600 din
Gams	600 din
Mufлон	600 din
Damjek	600 din
Medved	500 din
Divji prašič	550 din

	za posamezno uplenjeno žival
Poljski zajec	550 din
Fazan (ka)	300 din
Raca mlakarica	250 din
Druge vrste male divjadi je treba plačati skladno s sklepi oz. poslovnikom posamezne lovske družine.	

Predsednik koordinacijskega odbora
Janez Markoli I. r.

postala splošno ljudsko premoženje posebnega družbenega pomena in se- stavni element naravne dediščine – in jo kot tako obravnava zakonodaja, se v praksi odnos do nje ni kdo ve kako bistveno spremenil oziroma se spremi- nja le počasi. Najteže je pač premagati in spreminjati tradicijo in miselnost. Tako torej kljub temu, da vemo, kaj nam nalagata Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč in Zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ostajamo v mnogočem še pri preživelih pojmovanjih, in sicer v

osnovni veterinarski dejavnosti, v izo- braževalni sferi, v pomanjkljivi zakono- daji ipd. Tudi v lovstvu vlada v odnosu do divja- di, zlasti pa do nujnosti zdravstvenega varstva, tak odnos, ki ga lahko blago ocenimo za amaterskega. Sicer pa tudi ni tradicija, da bi se povprečen lovec v odnosu do divjadi zanimal za kaj dosti drugega kot – za lov. Tako torej zija med zakonodajo in po- ložajem, ki ga le-ta daje divjadi v naši družbi, in pa med stvarnostjo prepada, ki se le počasi manjša. Za ilustracijo

V JUNIJU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiten divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem prepovedala.

divji prašič
(odstrel vodeče svinje ni dovoljen!)

srnjak

rušavec
do 15. VI.

10. VI. vzide ob 4.11 in zaide ob 19.52
25. VI. vzide ob 4.12 in zaide ob 19.57

= 3. VI.,
vzide ob 5.10
zaide ob 21.31

= 10. VI.,
vzide ob 5.06
zaide ob 21.37

= 18. VI.,
vzide ob 5.07
zaide ob 21.42

= 25. VI.

Košute polegajo teleta maja in junija...

Foto J. Černač, Diana

naj navedem nekaj primerov. Po republiškem odloku morajo pošiljati kose kož vseh na Gorenjskem in Tolminskem uplenjenih gamsov na specialistični pregled zaradi gamsjih garij (garje gamsov se namreč zatirajo po zakonu). Leta 1984 pa smo jih z Gorenjskega (tam so garje razširjene v večini lovskih družin in lovišč) dobili na pregled le od 13 gamsov, medtem ko je bilo v lovskih družinah uplenjenih 190 gamsov. Ali pa: kljub temu, da ima specialistična veterinarska organizacija drugačno mnenje in da ga je že velikokrat povedala, je na Gorenjskem štab za zatiranje gamsjih garij sprejel in uveljavil tak gojitveno-odstrelni model, po katerem se lahko odstrelijo le vidno garjavi gamsi... Čeprav dobro vemo, da je lahko gams garjav (in garje širi) že nekaj mesecev prej, preden se pojavijo na koži mesta brez dlake zaradi kroničnega *proliferativnega dermatitisa*.

In taki in podobni pojavi se vrste – *coram veterinariis*. To pa se mora nujno spremeniti! Zdravstveno varstvo mora postati sestavni del gojitvenega modela pri naravni in umetni gojitvi divjadi,

in to tako, kot zahtevajo strokovna načela. To velja predvsem za kužne in zajedavske bolezni pa tudi za druge.

Dopolniti zakonodajo

Smo pred novim zakonom o zdravstvenem varstvu živali. Odgovorni naj pravočasno poskrbijo, da pridejo v ta zakon manjkajoča določila glede zdravstvenega varstva divjadi, zlasti pa določila, ki urejajo obvezni nadzor nad objekti za gojitev divjadi (zdaj obravnava to **Obvezno navodilo**..., izdano pred tremi leti), izdelava posebnih pravilnikov za zatiranje določenih kužnih ali zajedavskih bolezni (npr. gamsje garje, tularemija, kužna gamsja slepota in podobne) in pa določila o pristojbinah, ki se plačujejo od prometa divjadi, analogno kot velja to za domače živali.

V zakon, ki uravnava področje lovstva, in – po presoji – najbrž tudi v zakon o zdravstvenem varstvu živali morajo priti tudi določila o oborah, voljerah oziroma o gojitvi divjadi v oborah (tehnična določila, določila o zdravstvenem varstvu in kontroli itd.).

Med iniciatorji ustreznih predlogov bo sta sekciji za zdravstveno varstvo pri Zvezi DVVT Slovenije in pri federalni Zvezi.

Ali ločiti zdravstveno varstvo od gojitve divjadi?

V zadnjem času je bilo med ne dovolj osveščenimi slišati mnenje, da je mogoče – ali celo potrebno? – gojitev divjadi (to je tehnologijo, prehrano idr.) ločiti od zdravstvenega varstva divjadi. To seveda ni razumno. Zdravje, vsaj relativno, je glavna komponenta zlasti pri umetni gojitvi divjadi. To trditev potrjuje veliko primerov. Nekaj sem jih že omenil, zato se bom omejil na naslednje tri: dobro poznam primer, ko je v Sloveniji neka lovska družina kupila v fanazeriji več kot 300 pet- do šesttedenskih fazančkov in jih prek privajalne obore izpustila v svoje lovišče. Ker so bili vsi markirani, ne bi bilo težko ugotoviti, če bi jih uplenili na lovu. Toda uplenjena sta bila le dva. Ves tehnološki proces, s krmljenjem vred, je tekkel po določenih ustaljenih navadah, fazančki pa so skoraj vsi poginili. To

pomeni, da zdravstveno niso bili sposobni preživeti (bili so namreč premalo operjeni in zato je prišlo do podhladitve). *Drugi primer:* ob brniškem letališču je več let živel v ograjenem gozdičku sedem glav srnjadi. S tehnološkega gledišča je bilo vse v redu: primerna ograja, paša, dodatno krmljenje, na razpolago je bila voda itd. Potem pa je srnjad na lepem začela poginjati in na pomoč so poklicali veterinarje. Diagnoza: zaparazitiranost, zlasti s trihostrongilidi. Terapija s thiabendazolom je bila uspešna. Tega so nato preventivno še naprej dajali v krmo. Kako leto so bile vse živali zdrave. Pa so si mislili, da bo šlo tudi brez tega (brez zdravstvenega varstva). A ni šlo! Čez krajši čas so živali spet začele poginjati in sledila je – spet uspešna – zdravstvena intervencija. *Tretji primer:* na Bledu je (bila) obora in v njej so živeli trije gamsi. Bili so tam za okras in za poživitev okolja. Na razpolago so imeli hrano, vodo, oskrbo, pač vse, kar laično pomeni gojitev. Čez čas pa so zboleli. Najprej za zunanjimi zajedavci (ektoparaziti) – dlakojedi. Gamse je bilo treba poloviti in jih tretirati z ektoparazitikom; nato so ozdraveli. Naslednje leto so ti gamsi oslepeli (*akseroftalmija*) zaradi absolutnega pomanjkanja vitamina A v hrani. Z injekcijo A-vitaminskega pripravka so znova ozdraveli.

Že iz teh nekaj primerov se da sklepati, da v ograjenih prostorih ni gojitve brez kontinuiranega in organiziranega zdravstvenega varstva. Le-to je osnovna sestavina tehnologije gojitve in torej tega **ni mogoče deliti**. To velja tudi za gojitev divjadi v naravi, le da v drugačnih dimenzijah.

Sodelovanje med lovskimi in veterinarskimi organizacijami

Iz tega in seveda tudi iz sklepov novosadskega simpozija sledi, da je nujno organizirano in trajno sodelovanje med organizacijami, ki se ukvarjajo z gojitvijo divjadi, in med veterinarskimi organizacijami.

Pobudnik sodelovanja mora biti (ali bi vsaj morala biti) lovska organizacija. Če pa to ni, naj bo iniciator veterinarska organizacija. Sodelovanje naj zajame področje zdravstvenega varstva pri gojitvi divjadi. To sodelovanje je lahko glede na okoliščine različno široko. Pri naravni gojitvi bi moralo minimalno zajemati sodelovanje pri izdelavi letnih in daljših lovskogojitvenih načrtov, diagnostiko poginule divjadi, higieno v lovišču, ustrezen pregled uplenjene divjadi, strokovno svetovanje in izobra-

ževanje lovcev; pri umetni gojitvi pa bi moralo zajemati ddd službo (dezinfekcija – dezinsekcija in deratizacija), zdravstveni nadzor nad krmo in krmljenjem, specialno preventivo proti kužnim in zajedavskim boleznim, zdravstveno kontrolo pri industrijski pripravi mesa divjadi, diagnostiko obolele in poginule divjadi, neškodljivo odstranjevanje živalskih trupel.

O tem in takem sodelovanju se je treba dogovoriti med lovskimi in veterinarskimi organizacijami. Seveda ostaja, vsaj za začetek, možnost sodogovarjanja, to je prenosa kompetenc osnovne veterinarske službe na specializirane in druge veterinarske organizacije.

Izobraževanje

Nazadnje se moram dotakniti še področja ustreznega specialističnega strokovnega izobraževanja tako lovcev kot veterinarskih delavcev.

Pravzaprav gre pri veterinarskih delavcih za nadaljevanje in razširjanje izobraževanja na področju zdravstvenega varstva pri gojitvi divjadi. V Sloveniji se lahko pohvalimo, da nam na tem področju ni treba orati ledine. Generacije v Ljubljani diplomiranih veterinarjev so si že v drugostopenjskem študiju pridobile določena osnovna znanja s področja bolezni in gojitve divjadi. Obstaja pa tudi podiplomski magistrski študij Gojitev in zdravstveno varstvo divjadi, ki ga je doslej vpisalo šest slušateljev veterinarjev; med njimi so tudi kandidati iz Slovenije. Nekateri so študij že uspešno opravili. Obe ti obliki strokovnega izobraževanja je treba nadaljevati in dopolnjevati. Tik pred končnim obli-

kovanjem je tudi Sekcija za zdravstveno varstvo divjadi, ki je bila lani organizirana pod okriljem Zveze DVVTS. Ena njenih glavnih nalog je organizirati ustrezno izobraževanje na področju zdravstvenega varstva divjadi, tako za svoje člane kot za lovce. Oblike tega izobraževanja so ustaljene – predavanja, filmi, posredovanja literature, posveti idr.

Tudi v lovski organizaciji so glede izobraževanja marsikaj storili. Več kot deset let že deluje dopisna šola za lovske tehnike, ki jo je doslej opravilo že okrog 500 lovcev. Lovska zveza Slovenije izdaja knjige Zlatorogove knjižnice (izdala je že 13 strokovnih in leposlovnih knjig, med njimi tudi Bolezni divjadi, ki pa je žal že zdavnaj pošla in bi bilo treba misliti na novo izdajo). Manjkata pa dva ukrepa; kot sem že omenil, je treba samoupravno zavzeti stališče, da je zdravstveno varstvo sestavni in nepogrešljivi del gojitve divjadi v najširšem pomenu te besede in zato tudi nujen element lovskogojitvenih načrtov. Drugo pa je ustrezno organizirano izobraževanje lovcev o minimalnem znanju o boleznih in zdravstvenem varstvu divjadi. Menim, da je treba brez odlašanja začeti sestavljati ustrezen priročnik – lahko bi ga imenovali Priročnik o osnovah zdravstvenega varstva pri gojitvi divjadi. Priročnik naj bi zajel predvsem z zakonom opredeljeno snov s tega področja, pa seveda še vse tisto, kar štejem med osnove, ki jih mora vedeti tisti, ki mu je v upravljanje poverjeno tako pomembno ljudsko premoženje, kot je divjad, o njenem zdravstvenem varstvu in s tem v zvezi o varstvu človeka in domačih živali v odnosu do divjadi.

Foto T. Kočar, Diana

Najljubši mu je bil lov na ruševca

Lojze Kerštan

»Z lovom sem se začel ukvarjati že zelo zgodaj, še kot desetleten fantič. Verjetno je na to vplivala naša domačija, ki je stala na samoti in v bližini gozda. Tako sem bil bolj povezan z naravo in gozdom ter z vsem, kar v njem živi, kot z otroško igro s svojimi sovrstniki,« je začel obujati spomine na otroška leta lovec in lovski čuvaj Maks Juvan iz Rateč v Gornjesavski dolini in nadaljeval s pripovedovanjem:

»Neznansko sem bil vesel, če sem videl srno ali lisico. Še čuk ponoči, ki je pel v Pecah nad Ratečami, me je razveseljeval. Na paši sem pretaknil vse grmičevje, vedel sem za vsa ptičja in veveričja gnezda. Kasneje sem začel postajati bolj praktičen in sem začel nastavljanje pasti polhom in vevericam. Ulovljeni plen sem spekel kar na paši in to je bila prava poslastica, saj sem bil bolj vajen krompirja v oblicah in koruznega zdroba, meso pa smo takrat jedli bolj poredko.« Leta so tekla, Maks se je izučil za mizarja, še vedno pa je imel veliko veselje z nastavljanjem pasti za lisice, kune, jazbece in dihurje. Ker je bil mizar, si je sam izdeloval različne pasti in stave in z njimi imel tudi veliko uspeha. Tudi marsikateri potepuški pes se je ujel; če pa je bil poleg gospodar psa, je šla z njim tudi past. Prišla je druga svetovna vojna in že jeseni leta 1941 se je Maks povezal s tovariši in skupaj so pomagali partizanom. Februarja 1942 pa so v koči pri skakalnicah v Planici ustanovili prvi odbor OF za območje Rateč. V odboru je bilo sedem članov, med njimi tudi Maks Juvan. Začeli so propagirati OF in trostiti letake, kmalu pa so bili izdani in odpeljani v begunjske zapore, nato pa v razna druga taborišča.

Povojnih let se spominja takole:

»Prišla je težko pričakovana svoboda in začel sem z mizarso obrtjo. Vendar me je vedno bolj vlelo k naravi in v gore. Leta 1946 so v Kranjski gori ustanavljali lovsko družino in takoj sem se pridružil tamkajšnjim lovcem, vesel, da lahko prosto lovim divjad in brez strahu nosim lovsko puško.

Gozdna uprava na Jesenicah je iskala lovskega čuvaja za Malo Pišnico in Martuljkovo skupino. Takoj sem oddal prošnjo in kar presenečen sem bil, ko sem dobil vabilo, naj se zglašim pri takratnem upravniku Šegi. Vprašal me je, ali sem bil kdaj »raubšič«. Sprva nisem takoj vedel, kaj s tem vprašanjem misli, pa sem mu po kratkem premisle-

ku rekel, da sem pač bil. Potem si pa kar pravšnji za to službo, mi je odgovoril upravnik in s 1. januarjem 1948 sem z velikim veseljem nastopil službo lovskega čuvaja. In začelo se je, podnevi in ponoči, iz Male Pišnice v Martuljek in nazaj. Lovišče je bilo izropano, lovskih tatov pa veliko. Kar pošteno je bilo treba pljuniti v roke, da sem lovišče spravil v kolikor toliko normalno stanje. Z leti se je pod predsedstvom vlade ustanovilo Gojitveno lovišče Triglav. Lovišče se je raztezalo od Ponc do Kukove Špice v Martuljku in po vrhovih Špika, Razorja, Prisanke, Mojstrovke do Jalovca. Velikokrat sem prehodil ta teren, pozimi s smučmi ali krpljami. Spomladi 1949 smo začeli graditi lovsko kočo v Mali Pišnici. Veliko je bilo dela s kočo, popravljanjem poti in nadzorom lovišča, velikokrat pa sem na lov vodil tudi razne delegacije.«

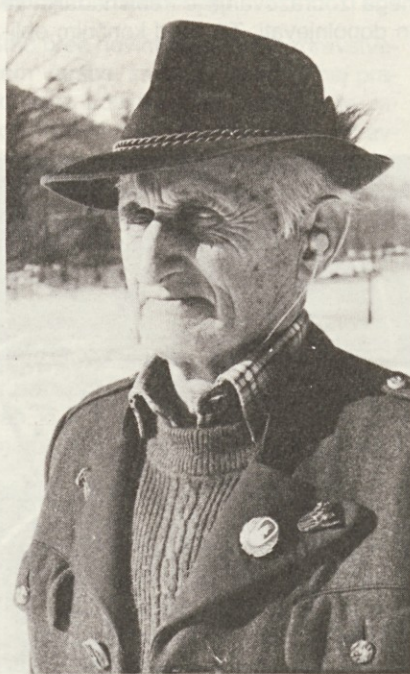
Maks je bil čuvaj v Gojitvenem lovišču Triglav le nekaj let, kajti bolezen mu je prekržala lepa doživetja in moral je opustiti lovsko-čuvajsko službo, za kar mu je še danes žal. Vrnil se je v Lovsko družino Kranjska gora, ker brez lova in narave ni mogel zdržati. Zdaj je častni član kranjskogorske

lovske družine in rad pomaga pri vzgoji mladih lovskih članov ter veliko pripomore s svojimi nasveti. Maksu pa je bil najljubši lov na ruševca. Veliko noči je prebedel kar pod vejami macesna ali smreke, se zagozdil pod previs skale, in čakal, kdaj bo zapihal ruševca in kdaj se bo pokazala zlata jutranja zarja, ki je tako lepa v naših gozdovih. Maks je od svojih številnih lovskih spominov na ruševca povedal naslednjega.

Vsako leto se veselim pomladi, ko je čas za lov na malega petelina – ruševca. Nekoč sva se dogovorila s sosedom Janezom, tudi lovcem, da greva na ruševca v Murnovec, kraj v Karavankah nad Srednjim vrhom. Lepo počasi se v soboto popoldne vzpenjava proti opuščeni graničarski koči za Lepim vrhom. Večkrat počivava, se ozirava nazaj in uživava prelep razgled na Martuljkovo skupino in preostali del Julijskih Alp. Obujal sem spomine na čas, ko sem bil še za lovskega nadzornika v Gojitvenem lovišču Triglav in sem z lovskimi gosti hodil tam, kjer so bili takrat tropi gamsov in kjer so grulili in pihali ruševci. To so zame nepozabni spomini. Za Lepi vrh sva z Janezom prišla precej zgodaj, tako da sva lahko šla še za kako uro hoda više pogledat in izbirat mesta, kjer naj bi zjutraj pel ruševca. Janez se je obrnil na levo v Murnovec, jaz sem jo mahnil bolj na desno na Liljev rob. Na primernem mestu in s krpo snega na vrhu, se mi je zdelo, da bo tu pel divji petelin. Tam blizu je raslo tudi nekaj ruševja, v to ruševje pa sem namestil še nekaj ruševih vej, da bi bil dobro prikrit pred pogledi ruševca, kajti pravijo, da ima vsako pero oko, tako dobro vidi ruševca. Sonce je z zadnjimi žarki obsevalo vrh Grajščice, dolina pa je bila že v mraku, ko sem zapuščal vrh Lilovega roba. V koči me je že čakal Janez, ki si je tudi že pripravil zaklonišče v Murnovcu. Malo še pokramljava, nato pa se zarijeva v slamo in za nekaj časa zaspiva. Pred drugo uro zjutraj že rineva navkreber vsak k svojemu čakališču. Sneg vrh Lilovega roba, ki se je svetlikal v ruševju, mi je kazal pot proti vrhu. Tri je bila ura, ko se dobro namestim v rušev grm, dobro zavit v volneno vetrovko. Vrh Kepe se rahlo zasveti v jutranji zarji, toplo mi je pri srcu in srečen sem, ko gledam to lepoto. Ali čuj! Nekaj zašumi po zraku in bumf, tik poleg mojega koča! Ko je završalo po zraku, obrnem glavo in vidim dva metra od mene stati

Lovec in nadzornik Maks Juvan iz Rateč pri Planici

Foto L. Kerštan

ruševca. Ne trenem niti z očmi, ki jih imam zakrite z robovi klobuka, a tudi ruševca se ne gane, samo gleda in posluša. Zdelo se mi je, da je minila cela večnost, preden je narahlo zapihal »čuj šuj« – in takoj tudi frf prek roba izpred mojih oči. No, lepo si se mi predstavil in se poslovil, sem si mislil. Čakam kar mirno dalje. Kar naenkrat pa zapiha na drugi strani prek roba, kakih trideset metrov od mene. Ugibam, kako bi ga spravil bliže. Nekaj časa poslušam, potem pa ga začnem narahlo oponašati – in takoj se mi močneje oglasi. »Ču huj«, »ču huj«, jaz tja, on sem, a pokaže se ne, kajti verjetno je v grmovju slutil nevarnost. Ker je igra trajala že precej dolgo, sem jo hotel končati, zapiham močneje in res ga tako razjezim, da začne visoko skakati. Ko zapi-

ha, ga tudi vidim, kako skoči približno meter visoko, pripravim puško za strel in ga še enkrat izzovem. Ruševca močno zapiha in se požene precej močno v zrak, jaz pritisnem na sprožilec in ustrelim, takoj vstanem, grem na nastrel in vidim ga ležati kakih deset metrov stran – ruševca s prelepimi krivci. Takoj mu dam v kljunček zadnji grizljaj – rušev vršiček. Sam se odkrijem in še sebi zatakнем za trak klobuka vršiček. V koči za Lepim vrhom me je že čakal Janez in mi čestital k uplenitvi lepega ruševca, kajti tudi on je bil vesel, da je slišal pihati in gruliti ruševca, čeprav ni mogel streljati. Jaz sem Janezu zaželel več lovske sreče drugič. Ruševca sem dal nagačiti in mi zdaj krasi lovski kotiček ter me spominja na lep doživljaj.«

strelimo šele po prsku. Želel pa sem srečati drugega srnjaka. Obšel sem travnik po levi, deloma po stezi, ki polagoma prehaja v vozno pot. Previdno in počasi sem zalezoval v smeri, v katero se je umaknil srnjak, in kmalu sem ga zagledal. V grmovju na drugi strani poseke sem opazil rjavo liso, ki se je premikala proti meni. Bila sva kakih sto metrov narazen. Ob robu poseke se je lisa ustavila, kmalu nato pa se je izza grma prikazala izrazito siva glava s srednje visokim, tankim rogovjem. Z dvogledom sem opazil slabe nastavke brez izrastkov. Rogovje je kazalo znamenja upadanja moči. Po temeljiti presoji sem se odločil za strel. Dvignil sem puško in z njo spremljal premikajočo se žival, ki se je medtem začela spuščati navzdol. Preden je preskočila vozno pot pod seboj, sem sprožil. Srnjak je padel in obležal na kolovozu. Skozi dvogled sem ugotovil, da sem zadel visoko, spredaj v lopatico.

Pripravil sem si stolček, sedel in si prižgal cigareto; čakal sem, da se žival popolnoma umiri.

Ko sem pokadil, sem se napotil k srnjaku. Toda glej čudo – srnjaka ni bilo več na poti! Pohitel sem na nastrel. Po krvavi in povaljani travi sem hitro ugotovil, v katero smer se je odvrnil. Pod kolovozom, na katerem je srnjak po strelu obležal, je bil namreč še en nepokošen travnik, ki se je po sto metrih zajedal v gozd. Prav na dnu travnika sem zagledal rjavo liso, ki se je pravkar zavlekla v goščavo. Kaj naj storim v tem primeru? Odločil sem se za čakanje, tokrat za več kot eno uro. Kot lovec s petdesetletnimi izkušnjami in številnimi uplenjenimi srnjaki nisem niti pomislil na to, da srnjaka s tako rano ne bi mogel najti sam; še več, trdno sem bil prepričan, da ga bom našel že mrtvega.

Moj lanski srnjak

Dominik Rode

Bila je junijska nedelja. Zgodaj sem vstal in odšel v lovišče, kot sleherni nedeljo v letu, ne glede na vreme in letni čas.

Pripeljal sem se v vas v dolini. Avto sem pustil pri prvih hišah, da ne bi pregнал srnjadi, ki se pase v neposredni bližini vasi že v prvem jutranjem mraku.

Vzel sem puško, nahrbtnik, dvogled, lovski stolček in palico, s katero si pomagam pri vzpenjanju in spuščanju po strmeh pobočju. Jutro je bilo prijetno, sveže in jasno, brez vetra in zadnje zvezde so bledele v porajajoči se svetlobi.

Še preden sem dodobra zakoračil v dolino, se je z Molnika spustila megla in mi zastrla pogled na obširne travnike ob gozdu in skrbno obdelane njive sredi doline.

Po nekaj korakih sem na levi v dolinici zagledal obris srne. Po dolgem opazovanju sem ugotovil, da se pase tu moja stara znanka. Potihoma sem nadaljeval pot po dolini, vendar sem stopal hitreje, ker sem hotel čimprej priti nad meglo. Zato sem se začel strmo vzpenjati skozi gozd proti vrhu grebena, v smeri vasi Pleše. Po polurni hoji sem stopil na travnik sredi gozda. Del travnika je gospodar zadnje leto preoral in obdelal, travnik pa večkrat na leto pokosi. Sem redno izstopa srnjad. Blag veter, ki je pihal z nasprotnega brega, me je »najavil« srnjaku, ki je bil že na paši na Štefančkovem laz, kot temu travniku pravimo domačini in lovci.

Srnjak je vznemirjeno zabokal, nato pa odskočil v smeri proti meni, tako da sem lahko nekaj sekund občudoval izredno žival z

močnim, visokim in razvitim rogovjem. Po nekaj skokih se je ustavil in me še nekaj časa »zmerjal«, nato pa se umaknil tja, od koder je verjetno prišel na pašo. Trenutek zatem je v dolini, desno pod menoj, zabokal drug srnjak, z močnim, nekoliko hripavim glasom, ki se je oglašal še bolj vznemirjeno, in se je začel umikati v nasprotni breg.

Bilo mi je kar prav, da je srnjak pobegnil, čeprav je bil izredno močan (telesno in po rogovju), saj smo v družinski poslovniki že pred leti zapisali, da I.A srnjaka lahko od-

Capi, Džoni, Tedi in Bobi ob izsledenem srnjaku

Foto J. Pernat

Kraj, kjer sem ga zadnjikrat videl, sem si dobro zapomnil, saj sem poznal ta del lovišča tako dobro kot domače dvorišče.

Po dobri uri sem ga začel iskati. Toda podrast je bila tako gosta, da sem moral že po nekaj minutah odnehati. Odločil sem se, da grem po pomoč. Pomislil sem na lovca Janeza Pernata in njegova krvosledca Capija in Džonija.

Do avtomobila, dobro uro hoda daleč, sem se vračal po bližnjici, stezi, ki jo že desetletja vzdržujem, obrezujem veje in čistim. Ko sem tako spešil po stezi, sem naenkrat zaslišal značilen glas vznemirjene divje svinje. Ustavil sem se. Kakih trideset metrov pred seboj sem zagledal za naše razmere mogočno postavbo divje svinje, ki je jezno cmokala in udarjala z zobmi. Takoj sem pomislil, da ima pri sebi mladiče, sicer bi se umaknila. Nato je z opozorilnim in vabečim glasom sklicala mladiče. Pujski so se zbrali okoli nje in vsa družina se je oddaljila. Bogatejši za novo lovsko doživetje sem se naglo spuščal v vas.

Janeza sem sklenil poklicati po telefonu kar od Vlada iz naše LD, da ne bi izgubljal časa s potjo domov. Pri Vladu sem našel več članov naše družine, ki so prav tako kot jaz preživeli jutro v lovišču. Na kratko sem jim opisal svoj lov in seveda doživljaj s prašiči, in po krajšem posvetu se mi je vsa družba ponudila, da mi pomaga iskati srnjaka. Ciril je skočil po svojega resastega jazbečarja, ki je kljub temu, da je bil še precej mlad, že našel nekaj glav srnjadi.

Začeli smo iskati. Spočetka je šlo psu sledenje kar dobro, ko pa smo prišli v goščavo, se je kmalu zataknilo, saj Ciril – čeprav ima dobro kondicijo – ni mogel slediti živahnemu in okretnemu jazbečarju. Zato ga je odpel z jermenom in jazbečar jo je odkril neznano kam. Mi smo medtem preiskovali grm za grmom, a brez uspeha. Ko se je pes vrnil, smo nehali iskati.

Spet sem moral na Lavrico, od koder sem poklical Janeza Pernata. Dogovorila sva se, kdaj in kje se dobiva. Janez je bil točen in odpeljali smo se v lovišče. Navadno uporablja Pernat pri iskanju obstreljene divjadi dva krvosledca, tokrat pa je pripeljal s seboj še dva mlajša psa. Vsi štirje psi so bili kljub močni opoldanski vročini kar živahni, čeprav so zjutraj že nekaj ur iskali obstreljenega merjasca. Vodnik Janez je pse pred iskanjem napojil s hladno vodo, ki jo vozi kar s seboj. Dva psa je oprčil s slednim jermenom, dva pa pustil prosta.

Capi, vodja iskalne skupine, je sled takoj poprijel in se srečno prebil skozi goščavo, nato pa je temeljito iskal od stopinje do stopinje, od vejice do vejice, od bilke do bilke in nas vodil po grapi navzgor, zdaj levo zdaj desno vse do Pleških njiv (do pšenice). Po dveh urah iskanja nas je pripeljal nazaj v goščavo. Ko pa smo se znova začeli

vzpenjati v breg, sem v sebi kar nekako podvomil – ne v psa, temveč v možnost, da bi lahko ranjena žival še opravila tako dolgo in zamotano pot. Medtem smo znova našli kaplje krvi. To me je seveda prepričalo, da smo na pravi poti in da je treba vztrajati do konca. Sled je vodil v dolino. Zdaj je postal živahnejši tudi Džoni. In res je kmalu prišel do srnjaka, ga pogнал do dna doline in nato v nasprotni breg in še dlje. To je za nas zasledovalce seveda pomenilo, da srnjaka še ne bomo tako kmalu dobili, saj je imel še toliko moči, da ga celo Džoni ni mogel dohiteti in ustaviti. Stopali smo naprej po sledu in prišli do ločja v naslednji dolini, v tisti, v kateri sem zjutraj začel loviti. Pri iskanju je sodeloval tudi lovec Jože Nograšek. Zdaj je obstal v senci grma tik ob ločju.

Nenadoma me je poklical, rekoč, da se mu zdi, da se v ločju nekaj premika in šumi. Prepričal sem ga, da se ločje maje v vetru in zato šumi (v resnici pa je bil srnjak).

Ko so psi po večurnem sledenju prišli do vode in ločja, so se najprej napili in ohladili v vodi. Vodnik Janez jih je privezal, da si vsaj malo oddahnejo. Tudi lovci smo posedli v senco pod grm in se pogovarjali o izgubljenem srnjaku. Nenadoma pa je Džoni dvig-

nil glavo in se zapodil v bližnji loček; hip nato je v njem zavekal srnjak. Tisti hip je skočil pokonci tudi Janez in srnjaka, ki ga je pes držal za vrat, s privajeno kretnjo umiril. Tako je bilo naporno večurno iskanje poplačano, ne zaradi trofeje ali mesa, temveč zato, ker smo ranjeno žival rešili muk, ki jih je trpela. Plen smo po vseh lovskih običajih opremili z vejicami in se mu poklonili.

Ko sem pozneje v mislih obnavljal doživetja pri tem sledenju in ocenjeval Capijevo delo pri iskanju obstreljenega srnjaka, sem si moral priznati, da pri iskanju in zasledovanju ranjene divjadi še nisem videl nobenega psa opravljati svoje delo tako intenzivno, preudarno in zbrano, kot je to počel Capi. Na sledu je ovahal vsak listič, vejico ali rastlino, glavo pa je dvignil le takrat, ko je dobil v nos dah ranjenega srnjaka na vejici ali listu grma. Skratka, Capi je bil pri svojem delu enkrat, pogumen, mojster v stroki, za katero so vzredili pasmo bavarski barvar. Toda žal zdaj, ko zgodbo prebirate, Capi ni več živ. Častno je podlegel v boju z močnejšim ranjenim merjascem. Te vrstice sem mu želel posvetiti, da se mu tako zahvalim za pomoč in za trofejo, ki brez njega verjetno nikoli ne bi visela v moji lovski sobi.

Lov na srnjaka

Jakob Dolenc

Lepo nedeljsko jutro me je zvabilo na lov na srnjaka. Odločil sem se za lov na zalaz, da bi tako videl čim več divjadi. Šel sem čez travnike in pašnike, kjer se divjad rada pase. Komaj se je zdani, ko sem na travniku opazil sunkovito nihanje trave. Zaslutil sem, da je v travi neka žival. Ko je žival dvignila glavo iz trave, sem opazil zgornji del rogovja srnjaka. Nestrpnost sem čakal, da se bo postavil tako, da si ga bom lahko dobro ogledal, nazadnje pa sem le videl, da ima zelo močno rogovje, da je telesno močan in da je po vsej verjetnosti mlad srnjak.

Kradoma sem odšel naprej in čez čas opazil še dva mlajša srnjaka, nato pa še srno; živali so se mirno pasle. Srna niti slutila ni, da jo opazujem.

Sonce je že obsijalo vrhove okoliških planin. Ura se je nagnila proti sedmi. Odločil sem se za krajši počitek, ker sem menil, da mi je to jutro dalo že zadosti lovskega užitka. Po oddihu pa sem se le odločil še za kratek sprehod

ob grapi; poseke na njenih pobočjih nudijo divjadi dovolj dobre paše. Sonce je bilo že visoko in ura pozna za lov, zato nisem dosti upal, da bi videl še kaj divjadi. Po kratki hoji sem na desni strani potoka zagledal poseko, zaraslo s travo, praprotjo in grmičevjem. Ko sem si jo natančno ogledoval, sem opazil, da se na njej nekaj pase. Imel sem ugoden veter pa tudi žival me še ni opazila. Kmalu sem ugotovil, da gledam srnjad, dokaj visoko žival temne barve. Precej časa sem čakal, da bo pokazala glavo iz gostega grmičevja. Ko sem jo nazadnje lahko dobro videl, sem na glavi opazil zelo močno, kratko rogovje z močno razvitimi parožki. To je bilo dovolj, da sem se odločil za strel. Previdno sem poiskal drevo v bližini, ki bi bilo primerno za naslon pri strelu. Medtem ko sem iskal drevo, se je tudi srnjak dobro postavil. Natančno sem pomeril in sprožil. A glej ga zlomka – naboj je odpovedal! Srnjak je slišal klik, postal je pozoren in se obrnil

Foto K. Lampe, Diana

proti meni, hkrati pa že pohitel v kritje za bližnji grm. Rahlo sem prelomil puško bokarico in zamenjal naboj. Tudi to ni ušlo srnjakovim ušesom in postal je še bolj pozoren. Ni mu bilo več mar slastne paše, le dobro kritje je iskal. Ko sem mislil, da je že vse zamujeno, pa je stopil nekaj korakov naprej in mi deloma pokazal pleče. Za strel ta položaj še zdaleč ni bil tako ugoden kot prejšnji, a tudi tokrat sem skušal pome-riti čimbolj natančno. Srnjak je zadetek nakazal in mi v hipu izginil izpred oči v gosto praproto. Tako se je zame začela negotovost – sem zadel ali ne? Znova sem zamenjal naboj in nato čakal, ali se bo srnjak spet prikazal. Ker ga ni bilo od nikoder, sem sedel na bližnji panj in si želel, da bi žival za bližnjim grmom izkrvavela. Čez dolge pol ure sem s strahom odšel na nastrel. Mesta nisem mogel zgrešiti, saj je rasel tam zelo značilen grm. Na nastrelu sem hitro ugotovil, da je krogla odsekala nekaj vejic grmičevja in praproti – in to je bilo vse. Razočaran sem začel premišljevati. Srnjak je zadetek naka-
zal. Morda pa ga ni. Morda se je pri skoku spotaknil ob robido, srobot ali kaj podobnega in je bilo samo videti tako, kot bi bil zadet.

Nato sem se spomnil, kako sem pred leti odšel na lov na srnjad. Tudi takrat sem šel na zalaz. Nisem dolgo hodil, ko sem na njivi opazil srno z dvema mladičema. Hitro sem se odločil, da odstrelim slabotnejšega mladiča. Po strelu nisem opazil nič drugega kot to, da je srna zapustila njivo z dvema mladičema in da so se po kakih 400 m spet začeli pasti. Torej – zgrešil sem! Ker pa sem navajen, da si vedno na-

tančno ogledam nastrel, sem tudi ta-krat odšel skozi visoko travo proti na-strelu; v bližini sem v travi naletel na mrtvega mladiča. Ugotovil sem, da je imela srna tri mladiče in da je eden od mladičev – ki ga nisem opazil – počival v travi. Ob puku je skočil in se pridružil srni s preostalim mladičem, a tudi meni je ostal uplenjeni mladič.

Kako je torej s tem srnjakom? Seveda sem tudi takrat napravil vse, kar se v takem primeru da narediti. Odšel sem do avtomobila po pripomočke, ki so potrebni pri iskanju, in se vrnil na na-strel. Natančno sem opazoval vsako odstreljeno praproto in vejo. Ni trajalo dolgo, ko sem opazil prve dlake, nekaj globlje v gosti travi pa še košček kože z nekaj dlakami, toda niti kaplje krvi. Torej sem srnjaka zadel. In kaj storiti zdaj? Nič drugega kot označiti nastrel in vse znake in za vsako ceno najti kakšno sled ter kapljo krvi! Šel sem po sledu, ki ga je zagotovo pustil srnjak in pregledal vsak list, vsako bilko. Iskanje je bilo zaman in začel sem izgubljati upanje, da ga bom našel. Spet sem premišljeval, kaj naj storim. Sklenil sem, da bom natančno označil nastrel in smer, v katero je srnjak skočil, nato pa poiskal pomoč pri lovcu, ki ima psa, preizkušenega in veščega dela po kr-vnem sledu. V teh mislih sem se napo-til po strmini navzdol proti potoku. Se-veda nisem šel po srnjakovem sledu, da bi tako krvosledcu olajšal delo. Do potoka sem se spustil tam, kjer sem menil, da je prečkal vodo in stezo ob njej srnjak. Ko sem prišel do steze, sem pogledal, ali ni tam morda kakega sleda. In glej, na drugi strani potoka sem opazil nekaj podobnega srnjaku.

Še korak dva in res sem se znašel pred srnjakom. Tik pred strmino mu je zmanjkalo moči. Lahko si mislite, kakšno prijetno presenečenje je bilo to, zlasti še, ker sem zdaj vedel, da se žival ne bo mučila in da ne bo izgublje-na. Srnjak je bil velik, z močnim vratom in najbrž že precej star. Torej pred strelom živali nisem napačno ocenil. Prvi mi je čestital k lovskemu blagru in mi izročil zeleno vejico lovski čuvaj Janez.

Tako tudi iz moje dogodivščine vidimo, da nikoli ne smemo oditi z nastrela, ne da bi se prepričali, da smo resnično zgrešili. Starega srnjaka ne iščimo na pašniku ali travniku, ampak na poseki v gozdu in ob robu gozda. Star srnjak navadno ne hodi na pašo ob isti uri in na isto mesto kot mlajši in se ne pase tako stalno. Zanj so značilni premiki. Tudi veliko bolj previden je.

Komisija za oceno trofeje v LD je ugotovi-la, da je bil srnjak star več kot 7 let in da je tehtal 22,5 kg, kar je v naši LD že redkost. Komisija mi je tisto leto odobrila odstrel še enega srnjaka...

Merjasec in še kaj!

Andrej Levičnik

Dovoljenje za odstrel merjasca sem že skoraj dve leti nosil v žepu, vendar je vedno prišlo kaj vmes, da se na ta, za vsakega lovca nadvse privlačni lov nisem tudi odpravil. Enkrat je bilo krivo vreme, drugič služba, tretjič bukanje ni bilo »ta pravo« in podobni, bolj ali manj opravičljivi razlogi. Najbolj pomembno za lov na zrelega merjasca je bukanje, to je čas, ko se svinje ženijo, saj se takrat stari merjasci, ki živijo samotarsko življenje, pridružijo svinjam. To je torej čas, ko vztrajen lovec še najlaže pride do strele na starega merjasca.

Nekega poznega oktobrskega dne, ko se je luna jela ponovno »debeliti«, sem dobil obvestilo revirnega lovca Filipa, da je bukanje na vrhuncu in naj čimprej pridem na lov. Vreme je bilo ugodno, zato nisem več odlagal s potjo in sem že naslednji dan vzel dopust. Naslednje popoldne sem že bil pri Filipu.

»Dobro, da ste takoj prišli. Star merjasec skoraj vsak večer hodi k svinjam na Velike njive,« mi je dejal Filip. »Tam je postavljena tudi visoka preža, s katere se da dokaj daleč streljati. Boste videli, danes ga bova gotovo dobila,« mi je z vso zagnanostjo dalje pripovedoval Filip in že začel pripravljati nahrbtnik in orožje.

Ob 18. uri sva sedela na visoki preži. Luna je počasi drsela po obzorju in se tu in tam za kratek čas skrila za manjši oblček. Vse je kazalo, da bova z luno in vremenom imela srečo.

Kmalu po 19. uri so se prikazale prve košute s teleti in se nezaupljivo vrtele okoli krmišča, preskušajoč zrak in vonjave s svojimi izredno občutljivimi čutili. Ko so ugotovile, da je zrak čist, so se začele mirno pasti, vendar so nenehno oprezale proti gozdu, kjer se je življenje šele začelo.

Počasi se je spuščal mrak. Košute so se

nahrnile in so počasi že zapuščale krmišče. O prašičih ne duha ne sluha. V gozdu se je oglašala sova, za najinim hrbtom pa je zabokal srnjak.

»Aha, nekaj prihaja,« me je opozoril Filip, »bodite čisto pri miru.« Ni minilo deset minut, ko sva zaslišala rahlo pokanje suhljadi in takoj zatem puhanje divjega prašiča, ko je prhal zrak skozi nosnice, preverjajoč, ali se v zraku ne skriva kakšna nevarnost. Veter sva imela ugoden, pa tudi preža je bila dokaj visoka, tako da naju prašiči niso dobili v nos. Po nekaj napetih trenutkih čakanja in ugibanja, kaj bo, so se na krmišču prikazali divji prašiči – ozimci in se dokaj brezskrbno napotili k raztreseni koruzi. Čez nekaj minut sva opazila tudi svinjo vodnico, ki se je počasi bližala krmišču. »Svinja je z mladiči, boste videli, kmalu bo tudi merjasec tu,« mi je prišepnil Filip. »Samo tiho morava biti!«

Foto J. Černač, Diana

Luna, ki nama je bila do takrat naklonjena, se je kot nalašč skrila za večjim oblakom in samo tu in tam skozi manjše luknje v oblaku pokazala svojo moč.

Med enim takih svetlih presledkov sva opazila, da sta na krmišče prišli še dve svinji. Ena je bila nekoliko manjša kot svinja vodnica, druga pa prav orjaška.

»To je merjasec!« mi je prišepnil Filip. »Ste prepričani? Saj se čekani ne vidijo,« sem mu odvrnil. »Zagotovo je merjasec, sem ga že nekajkrat videl; pa saj vidite, kako je velik – še enkrat večji kot svinji. Streljajte, da nama ne uide,« me je Filip začel priganjati. »Dobro, saj bom, samo hudičevo slabo se vidi, ker se je luna spet skrila za oblake.« Kljub slabi vidljivosti sem merjasca naposled le dobil v križ in pritisnil na petelina. V splošni zmedi in trušču, ki je nastal po strelu, se mi je zdelo, da sem slišal značilno lomljenje in udarce ob drevje smrtno zadete živali, in to čisto blizu nastrela. To mi je potrdil tudi Filip, rekoč: »Ta je že naš, ste slišali, kako je padel! Videl sem ga, kako je skočil na desno stran, ne more biti daleč!«

Po obveznem desetminutnem čakanju, da se gozd umiri, sva se spustila s preže. Z baterijami sva prišla do nastrela in po daljšem ogledovanju ugotovila, da krvi ni videti, ampak samo močne stopinje divjih prašičev v desno, v smeri najbližje goščave. »Gotovo leži tam, greva še tja pogledat,« je rekel Filip – in sva šla.

Po polurnem iskanju z baterijo po manjši goščavi in grmovju sva ugotovila, da merjasca tudi tam ni. »Veš kaj, Filip, pustiva to iskanje do jutra, ko bo svetlo, pa ga bova hitro našla, saj veš, z baterijo ne moreš tako temeljito preiskati terena,« sem predlagal. Rečeno – storjeno.

Naslednje jutro se nama je pri iskanju merjasca pridružil še drugi revirni lovec Ludvik. Pripeljali smo se kar s terenskim vozilom, da bi merjasca naložili, ko ga najdemo.

»Poglejta,« je dejal Filip, ko smo prišli na nastrel, »tu je skočil desno, dobro sem ga videl, tu v tej smeri moramo iskati!«

Razdelili smo se v strelce in prečesali teren skoraj kilometer daleč, vendar ni bilo o merjascu niti sledu. Stopinje divjih prašičev so bile lepo vidne, toda vmes niti kapljice krvi ali kakega drugega znaka, ki bi kazal, da smo na pravi sledi. Tudi na nastrelu, kot sem že povedal, ni bilo nobene krvi, pa tudi krogla ne, ki bi padla na zemljo, če bi merjasca zgrešil.

»Vesta kaj, fanta, to ni šala, pustiti takega merjasca. Na vsak način moramo dobiti dobrega psa – krvosledca, da ga poišče, kajti prepričan sem, da je zadet; najboljši dokaz za to je, da ne najdemo mesta, kamor je udarila krogla. Zato predlagam, da pokličemo Medveda, znanega lovca, on ga bo s svojimi krvosledci zagotovo našel oziroma vsaj ugotovil, ali je bil merjasec ranjen ali ne.

Imeli smo srečo in dobili Medveda doma. Čez dve uri je bil že pri nas. Pripeljal se je s svojim fičkom in obema psoma. Ko sta se psa osvežila z vodo, smo šli počasi na nastrel. Tudi to pot nismo na nastrelu našli nobene krvi, krogla pa tudi ne. »No, gremo

Foto J. Černač, Diana

po sledi,« je prigovarjal Filip, »v to smer je šel« in je kazal na desno v goščavo. »Bomo videli,« je dejal Medved in oprčil psa na sledni jermen. Ko smo že začeli s sledenjem v desno, je pes, kot da bi nekaj vohal, začel vleči naravnost od nastrela naprej, vendar ga je Medved potegnil nazaj, umiril in usmeril v desno, kamor je že šel drugi pes.

Po skoraj uri in pol, ko smo oblezli skoraj vse bližnje smrečine, grmovja in goščave ter porabili skoraj cel zavitek papirja za označevanje sleda, smo naposled ugotovili, da smo šli po sledu tropa zdravih prašičev, med katerimi pa ni bilo ranjenega merjasca.

»Gremo spet na nastrel!« je predlagal Medved, »spet bomo začeli od začetka!« Ko smo prišli nazaj na nastrel, je Medved odpeljal psa do svojega avtomobila, jima dal malo vode in ju pustil, da si nekoliko spočijeta. Medtem smo čakali ob nastrelu. Ludviku, ki nam je prišel pomagat, iskalska žilica ni dala miru in se je sam začel vrteti okoli nastrela, vendar je šel namesto na desno naravnost naprej. Ni še napravil deset korakov, ko je že zavpil: »Saj tu je vendar kri!« in ne da bi nas čakal, je odbrzel po dobro

vidnem sledu v goščavo. Komaj sem se dobro odpravil za njim, je zavpil še drugi: »Ga že imam, tu je!« »Kaj je tam?« sva zavpila oba s Filipom. »Merjasec vendar!« nama je brž odgovoril Ludvik. Res, dobrih štirideset korakov od nastrela, vendar ne v desno, ampak kar naravnost, je ležal merjasec. Bil je dobro zadet s kroglo 8×68 S, toda ker je bil tako močan, je še lahko napravil to kratko pot.

Mislím, da mi ni treba praviti, kakšen obraz je napravil Medved in kako nam je bilo vsem skupaj nerodno, ker smo ga tako začetniško polomili, njega in pse pa zapeljali.

Filip, ki je tako vztrajno trdil, da je videl, kam je odskočil merjasec, je v resnici videl zdravo svinjo, ki je odskočila po strelu, ne pa merjasca!

Nauk te zgodbe: Ne verjemi nobenemu lovcu, ki ponoči vse »natančno vidi«, kajti noč ima svojo moč. Psu moramo vedno zaupati, saj mu človek s svojim vidom in nosom nikakor ni kos. Če bi pustili psa, da z nastrela išče po svoje, bi si vsi prihranili kar uro in pol mučnega iskanja po grmovju in cel zavitek papirja. To pa je tudi nekaj!

Krmljenje divjadi z vejniki

Zime, kakršna je bila letos (1983–1984) v naših krajih, še starejši ljudje ne pomnijo. Snega je zapadlo v dolini do pasu, na planinah pa več kot dva metra. Razumljivo je, da v tako visokem snegu divjad ni prišla do naravne hrane. Večina divjadi se je s planin umaknila v dolino, da bi lažje preživel zimo. Toda tudi v dolini ji zima ni prizanesla. Lovci smo vsa krmišča založili s senom in vejniki. Na pomoč so nam priskočili tudi kmetje, ki so hranili divjad kar pod kozolci in pri drugih gospodarskih poslopih. Srnjad je prihajala tudi na dvorišča in sploh ni bila plašna. Pomagali so nam tudi gozdarji in gozdni delavci. Gazili so sneg in podirali jelke, veliko drevja pa je polomil tudi sneg. Vsaka podrta jelka je bila obrana do zadnje petličice, ki jo je divjad še dosegla. Tudi šolarji z učitelji so priskočili na pomoč, da bi divjadi olajšali hudo zimo. Divjad je naše veliko naravno bogastvo in pogosto pozabljamo, da je krmljenje divjadi skrb nas vseh, ki radi zahajamo v naravo in živimo z njo. Zlasti lovci bi morali poznati vse načine pripravljanja hrane za divjad. Vendar pa v lovski literaturi malokrat zasledimo opis, kako se pripravljajo vejniki. Upam, da bo marsikateremu lovcu prišel moj nasvet prav.

Priprava t. i. vejnika v LD Jezersko

Foto F. Ekar

Če so vejniki, s katerimi krmimo divjad pozimi, pravilno pripravljeni, niso težki za prenašanje

Foto J. Potočnik

Priprava vejnika:

Vejniki za pokladanje divjadi pozimi se pripravijo konec avgusta ali v začetku septembra, in sicer proti koncu luninega obdobja. V mlaju (mladem mesecu) vejnikov ne pripravljamo, ker so listi in mladi poganjki grenki in jih divjad pozimi ne bo sprejela oziroma obirala. Za pripravo vejnikov sta jeseni najboljši divja češnja in lipa, v planinskih območjih pa lahko naredimo vejnike tudi iz malinovja. Sama priprava vejnikov pa poteka takole: Jesen, divjo češnjo ali lipo je treba jeseni oklestiti ali pa posekati in jo oklestiti na tleh. Nato veje in vejice poravnamo v snope, ki jih trdno povežemo s srobotom ali trto črne jelše. Tako

povezane snope, ki jih imenujemo vejnike, shranimo pod kozolec ali pod kako drugo streho, da se v senci in na prepihu dobro posušijo. Vejniki naj stojijo pokonci, s peclji na tleh in drug poleg drugega; tako bodo ostali listi lepo zeleni in se bodo dobro posušili. Tako posušeni vejniki so pripravljeni za zimsko krmljenje. V višjih delih lovišč polagamo vejnike na krmišča, še preden zapade sneg, v dolini pa jih lahko polagamo sproti, in sicer največkrat na mestih, kjer je največ divjadi. Če nimamo pripravljenega primernega krmišča, da bi lahko vejnike naložili nanj, jih lahko pokladamo pod košato drevo, najbolje pod smreko ali jelko. Vejnike na krmiščih razvežemo in malo zrahljamo, da jih divjad lažje obira. Če jih privežemo na deblo smreke ali jelke, pustimo vejnike povezane. To pride v poštev pri krmljenju na mestih, kjer se divjad največ zadržuje. Srnjad ali jelenjad (v planinah tudi gamsi) bo vejnike začela obirati že prvi dan, tisto, kar se zdobi in pade v sneg, pa s pridom poberejo zajci. Krmljenje z vejniki ima to prednost, da jih lahko pripravljamo kjerkoli in tudi polagamo na več mestih po lovišču. Če so primerno pripravljeni (ne preveliki), niso težki za prenašanje in tudi sneg, dež in vlaga ne vplivajo bistveno na njihovo kakovost. Kadar je v bližini več divjadi, bomo morali vejnike pogosto menjavati, saj divjad hitro obere liste in pogrije enoletne poganjke, tako da od vejnika ostanejo le kratki peclji. Seveda pa bomo divjadi lajšali in pomagali preživeti dolge in hude zime tudi z drugimi oblikami krmljenja, ne samo z vejniki. Zato priporočamo vsem lovcem in vodstvom LD, posebno v gorskih in srednjegorskih loviščih, naj med letom poskrbijo za hrano – krmo in pripravijo krmišča za divjad, da jih ne bo presenetila huda zima.

Janez Potočnik
LD Gornji grad

Dodatek:

Za pripravo vejnika lahko uporabimo enoletne poganjke vseh listavcev in grmovnih vrst pa tudi topinamburja. Najboljši so mehki listavci. Vejnike je najbolje pripraviti že zgodaj, konec spomladi ali v začetku poletja, saj je takrat listje tudi najbolj hranljivo. Priprava vejnikov je odličen in naraven ukrep za zimsko krmljenje!

K. B.

Lisjak

Ivan Cankar

Imeli smo mladega lisjaka, živel pa je priklenjen samo par dni. V bližini njegove kletke je ležal velik prazen sod. Nekega jutra sem prišel pogledat; žival je visela na svoji verigi preko soda, mrtva in trda. Ponoči se je bila vzpela na sod, spustila se na drugo stran ter obvisela. Rekli so, da je bila to gola nezgoda. Jaz pa sem prepričan še zmirom, da si je bila žival radovoljno končala življenje; kajti odprte oči, dvoje svetlih opalov, niso razodevale prav nič strahu ali bolečine, temveč samo divje sovraštvo. Žalovali smo dolgo in odkritosrčno; zdi pa se mi čudno, da se niti v meni, niti v drugih ni zganilo ničesar takega, kar bi bilo podobno sramu ali kesanju.

Kmalu nato smo si kupili drugega lisjaka, še mlajšega, komaj par tednov mu je bilo. Mlad fant ga je prinesel v naročju. Živalca je bila nemirna in sila plaha; pogled svetlorumenih oči je bil poln začudenja; ali kadar je bliskoma švignil iz globokih jam ter se za pol hipa uprl v obraz človeka, se mi je zazdelo, da se je že budilo v njem poleg začudenja še vse nekaj drugega, globljega.

Za prvo noč smo spravili lisjaka v prazno kamrico poleg moje izbe. Stisnil se je v kot; njegove oči so žarko, čisto po mačje sijale iz teme. Ponoči me je vzdramil rezek, srdit, presekan glas: »Kêf, kêf kêf — kêf, kêf, kêf...« V prvem trenutku, še v polzavesti se mi je zdelo, da laja žival prav tik moje postelje, da se je bila vzpela s prednjima nogama na odejo. In to ni bil lisjak, temveč bila je vsa druga, mnogo večja žival, napol smešna, napol odurna, kakor strašijo človeka v sanjah. Spreletelo me je temno: »Pojdi, kamor ti je pot... ali sem te jaz ohromil?...« Zalajalo je vdrugeč, močnejše in rezkeje in zavzdihnil sem, potolažen: »Saj je samo lisjak!« Vstal sem, stopil k durim ter jih odpahnil natihoma. Vse je bilo tiho in mirno; iz kota se je bleščalo dvoje rumenih luči.

Drugi dan smo postavili lisjaku prostorno bajtico kraj vrtna ograje. Priklenili smo ga na dolgo verigo, tako da bi se lahko sprehajal. Toda sprehajal se ni. Časih je pogledal skozi vratca koniča-

sti, nežni gobček, pa se je skril nemudoma, če se je prikazal človek. Šele kasno pod večer sem ga zalotil zunaj ob ograji; veriga je zarožljala, izginil je ter se stisnil v najgloblji kot svoje kajbe. Videl sem, da je bil razgrebel prst kraj plota. Zjutraj sem mu nesel kruha, v mleko nadrobljenega, lisjaka pa ni bilo od nikodar.

»Hej, lisec, lisjaček!« . . . Veriga je bila močno napeta, pod globoko izpodkopanim plotom je držala naravnost na vrt. »Hej, lisjaček!« Zgrabil sem za verigo, ali tedaj se je napela še močnejše, tako da se je premaknila in zazibala kajba, kolikor je bila težka. Ko sem potegnil z vso silo, se je prikazal izpod

plota koničasti gobček; držal se je postrani, dlaka krog ovratnika je bila vsa namršena, oči so buljile nekam motno, morda v otopeli grozi, ali v otopelem srd. Izpustil sem verigo ter sem šel pogledat na vrt. Koj onstran plota si je bil lisjak čez noč izkopal tako prostorno jamo, da bi se lahko ves skril vanjo. Bilo je, mislim, naporno delo.

Kmalu smo ga začeli pitati s svežim, krvavim mesom. Kadar sem mu ga prinesel, se ni več skrival v kajbo, temveč prišel mi je naproti ter se trgal na verigi. Zgrabil je najprej en sam kos, pobegnil v kolibo, na pragu pa se še ozrl, če gledam za njim. Tisti pogled ni bil prijazen, kaj šele hvaležen; prav

Foto J. Černač

Spomladi ob Cerknškem jezeru

nič pasjega ni bilo v njem. Nato se je vrnil še po drugi in tretji kos ter pobegnil z vsakim posebej. Jemal je pač iz roke, toda hlastno, plaho in drzno hkrati – zver, ki si jemlje sama in ne mara darov.

Dekla je imela koklje in piščance natanko preštete. Nekega jutra, ko jih je pitala, je pogrešila najlepšo grahasto puto. Izginila je brez sledu. Prikricala je v vežo, nato smo se napotili k lisjakovi kolibi. Stal je na pragu ves miren, gledal je nedolžno kakor nikoli, zdelo se mi je celo, da narahlo pomežikava, kakor da bi se mu bleščalo. Preiskali smo dodobrega ves kolobar krog kolibe, pa nismo našli kurjega perjica, niti najmanjšega.

»Kar scela je vendar ni pogoltnil . . . s kljunom in perjem!«

Ali sum je ostal in iz suma se je porodila nezaupljivost. Preselili smo lisjaka v samotni kraj, v zatišje pod verando, kamor kokoši ponavadi niso zahajale. Tam blizu je bila lesena koliba, kjer smo imeli kunce. Nekoč sem stopil iz veže na prag, da bi pogledal zaradi vremena. Izpod verande so se glasili zamolkli udarci; potrkavalo je v enakomernih presledkih, kakor da bi kje tam daleč tolklo kladivo ob duri ali

ob plot. Lisjak je bil z vso divjo močjo privlekel svojo težko kolibo do kolibe kuncev. Ko je bil premeril in preudaril, kje da je les najtanjši, počenil je, vzpel se s prednjim delom života ter se zagnal v tenke duri, naravnost z gobcem; zagnal se je vdrgič, vtretjič. Vratca so počila, odprla se je ozka špranja.

»Hej, lisjaček!«

Komaj da se je malo postrani ozrl, neprijazno, kakor človek, ki ga nadležen tujec moti ob važnem opravilu; in zaganjal se je dalje, enakomerno, z neugnano silo.

Da bi se vrata navsezadnje le ne udrila ter da bi se res ne lotil kuncev, smo ga spet preselili za vrtni plot; verigo smo mu pa za polovico prikrajšali. Občutil je, da je obsojen v tesnejšo ječo, zato je bil njegov pogled še bolj sovražen in odljuden. Posebno čudno se mi je zdelo, da ni več lajal; niti ponoči ni bilo glasu; molčal je trdovratno, kakor tisti po nedolžnem obsojeni, ki so bili spoznali, da bi jim kričanje in razgrajanje nič ne pomagalo. Sčasoma nam je bil skoraj popolnoma tuj, tudi meni; zdelo se mi je, da živi v drugem svetu, ki ga ne poznam; in da bi se zgrudil od osuplosti in groze, če bi ga spoznal.

Sedel je kraj plota ves miren, košati

rep je bil v krasnem loku položil na tla. Skozi široko špranjo, ki si jo je bil sam izkopal in izgledal, je strmel doli na vrt, na zelene loke pod njim, na daljne gozdove, ki so bili čudežno prežeti od jutranjih sončnih žarkov. Blizu lisjaka in njegove kolibe so brskale kokoši po pesku. Ni se zmenil zanje, niti trenil ni; vse je kazalo, da jih v svoji zamaknjenosti ni opazil. Lep dolgokrak piščanec se je bil pribrskal in prizobal tik do njega. Lisjak se je razgledaval po vrtu, po lokah in gozdovih. Ali bliskoma, hitreje od misli, je planil lisjak ter zgrabil. Niti videti nisem mogel, kako se je bilo to zgodilo; perje je frčalo po zraku; piščanec ni imel časa ne prilike, da bi kriknil . . .

Malo dni pozneje sem se napotil z doma. Ko sem se vrnil, ni bilo lisjaka več v kolibi, samo dišalo je še po njem. Pred mojo izbo je ležala na preprogi nabasana žival, lisjaku podobna. Dlaka je bila zmršena, trdo štrleča, mrtva; steklene oči so buljile topo in neumno. Ubile so ga bile ženske.

Med obedom sem vprašal:

»Zakaj ste to storile . . . kako ste mogle to storiti?«

»Če pa je piščance kradel!«

Takrat smo obedovali ocvrte piščance.

Povest o skrivnostnem kitajskem jelenu

Boris Leskovic

Povest o Davidovem jelenu se vedno začne z njegovim odkritjem leta 1865. Le malokje po svetu vedo, da je bil francoski misijonar in naravoslovec Armand David prvi tujec, ki se mu je posrečilo videti, kaj se skriva za 72 km dolgim sklenjenim zidom cesarskega lovskega parka Nan-Hai-Tze, južno od Pekinga. Ko je Armand nekoč podkupil stražarja, da mu je dovolil povzpeti se na ta zid, je zagledal nekaj nenavadnega; prav takrat je po naključju prišla mimo čreda nekakšnih jelenov s povešeno glavo, čudno razvitim rogovjem in z nekakšnimi oslovskimi repi. Začudil se je nad temi živalmi, a že ga je stražarjev žvižg opozoril, da se mora spustiti z zidu...

Izvirno ime tega jelena, ki mu znanstveno pravimo *Elaphurus davidianus*, je *mi-lou* (milu) ali *ssu-pu-hsiang*. Jelen je izginil iz divjine pred 2–3 tisoč leti (znanstveniki so odkrili njegove fosilne ostanke namreč v tistih plasteh zemlje, ki pripadajo tej geološki starosti). Še danes je velika uganka, kako je uspelo Kitajcem v cesarsko-lovskem parku Nan-Hai-Tze tako skrivno ohraniti tega jelena, ki ga danes vidimo le v posameznih evropskih živalskih vrtovih. To je kitajska skrivnost, ki verjetno ne bo nikoli pojasnjena.

Neke temne januarske noči 1866 se je misijonar Armand David spet povzpel na zid tega parka in počakal že prej podkupljene tatarske stražarje. Plačati jim je moral 20 taelov in prinesli so mu naročene kože in kosti dveh jelenov. Ker je bilo to proti vsem pravilom tamkajšnjega reda, je zbrane dele živali z velikimi težavami in strahom odposlal v Pariz, kjer naj bi jih pregledali. V pismu je tudi zaprosil, naj bi francosko veleposlaništvo zaprosilo Peking, da bi Franciji odstopili kako nenavadno žival, ki jih imajo baje za zidovi tega lovskega parka. Kitajci so po velikem razburjanju, ko so izvedeli, da se je v Evropi razkrila njihova skrivnost, prošnji stežka ugodili in poslali Parizu v dar tri jelene. Živali so med prevozom v Evropo poginile, kljub vsemu pa so tedanjim zoologom lahko postregle s kopico podatkov in dokazi, da gre za prave jelene, za katere so dolga leta menili, da so izumrli že pred nekaj tisočletji.

Takrat se je za te jelene začelo močno zanimati tudi Zoološko združenje v Londonu (Zoological Society of London), ki je po več prošnjah le dobilo s Kitajskega dve živi

živali. Toda tudi ta jelena sta po 12 mesecih poginila. Bila sta samec in samica, ki pa nista zapustila nobenega potomstva.

Na prošnje za te jelene, ki so kar deževale na Kitajsko, je v naslednjih desetih letih prišlo v Evropo še več Davidovih jelenov. Med prvimi sta jih dobila spet London in nato Berlin. Naposled se jim je v Evropi posrečilo obdržati jelene pri življenju; uspevali so razmeroma dobro, uspešno so se razmnoževali in se celo križali z navadnim jelenom (*Cervus elaphus*). Od teh jelenov si je vojvoda Bedford oskrbel 18 živali in jih leta 1898 izpustil na svoje posestvo Woburn Abbey.

Takrat pa je osnovni trop milujev na Kitajskem doletela velika nesreča. Reka Hun-Ho, ki teče skozi park, je že od leta 1894 poplavljala. Naposled je poplavlila tudi cesarski park in podrla velik del obzidja. V divjih valovih se je utopilo mnogo živali, druge pa so se skozi odprtine v zidu razkropile po bližnji okolici. Lačni in zaradi poplav močno prizadeti kmetje so vse jelene pobili in jih pojedli. Verjetno se je nekaj deset jelenov v parku ohranilo, toda ta ostanek je leta 1900 postal žrtev boksarske vstaje. Tako žalostno je končal velik trop kitajskih milujev svojo dolgo kitajsko zgodovino. Zoologi so s poizvedovanji ugotovili, da v živalskih vrtovih, ki so bili tedaj na Kitajskem, ni

bilo nobenega primerka teh zanimivih jelenov. Tudi v Evropi ni bil položaj v živalskih vrtovih nič ugodnejši. Povsod so naredili enako usodno napako; niso se potrudili, da bi osnovali oziroma vzredili dovolj velik trop teh jelenov; dovolili so, da so se posamezne živali razkropile po posameznih živalskih vrtovih, kjer so druga za drugo poginile. Kazalo je, da je Davidov jelen za vedno izginil.

Toda (po naključju) ni bilo tako. Vojvodi Bedfordu in njegovemu sinu je uspelo v Woburnu iz 18 jelenov vzrediti kar 70 živali, ki sta jih na željo mnogih razposlala po različnih živalskih vrtovih, nekaj pa jih je Bedford obdržal na svojem posestvu. Že do leta 1914, ko je izbruhnila I. svetovna vojna, je imel spet 88 živali. Med vojno so Davidovi jeleni skoraj v vseh živalskih vrtovih poginili, pa tudi Bedford je imel hude izgube. Število jelenov se mu je zmanjšalo na 50 živali. Vojvoda je moral namreč na skrivaj kupovati zimsko krmo za jelene, ker pa ta ni prihajala redno, jih je veliko poginilo zaradi občasne pomanjkanja hrane. Tako je bilo njegovih 50 milujev po končani I. svetovni vojni edina populacija Davidovih jelenov na svetu. Razen Bedforda jih ni imel tedaj noben evropski živalski vrt, niti jih ni bilo nikjer na Kitajskem, od koder so bili pravzaprav doma.

Po I. svetovni vojni se je število Davidovih jelenov na posestvu Woburn Abbey hitro popravljalo. Do začetka II. svetovne vojne je trop štel že 200 jelenov. Tako so po II. svetovni vojni poslali jelene s tega posestva v 30 evropskih živalskih vrtov. Vrnili so jih tudi na Kitajsko, kot protiuslugo Kitajcem. Danes je prihodnost tega čudovitega jelena, ki je po vsej verjetnosti edini še živeči sesalec na svetu, ki ga lovci niso nikoli videli v prosti divjini, zagotovljena.

Milu ali Davidov jelen je edinstvena žival – posebež med jeleni. Edinstvene so njegove telesne lastnosti in značilnosti. Za jelene ima ta žival, ki je v vihru visoka 122 cm,

razmeroma dolg rep, ki še najbolj spominja na oslovega. Parklji na nogah so široko razkročeni in široki, podobni parkljem severnih jelenov. Tako je verjetno pravilna domneva, da so bili ti jeleni prilagojeni za hojo po snegu. Rogovje je zavito nazaj in naprej, brez razvitih nadočnikov in z zelo dolgimi srednjiki, ki so navadno tudi razvejani. Brejost pri košutah traja 10 mesecev (6 tednov dalj kot pri navadnem jelenu!). Mladiči so svetlo rumenkasto rdeči in imajo ob skotitvi po telesu belo rumene pege. Osnovna barva odraslih živali je svetlo rdeča, s črno hrbtno progo, ki poteka vzdolž grebena. Pozimi se z menjavo letne dlake menja tudi barva dlake. Zimska dlaka je železno sivih

tonov, pod njo pa je opaziti močno razvito svetlo in gosto podlanko, ki se zelo razlikuje od nadlanke. V času ruka samci v parkih z rogovjem otepajo po visoki travi, ki jim nato visi z rogovja.

Milu ali Davidov jelen, ki je nekoč živel prosto na severnem Kitajskem, v južni Mongoliji in v Mandžuriji, je torej markantna in skrivnostna žival. Noben drug jelen mu ni podoben. Zaradi vseh teh čudnih primitivnih posebnosti in lastnosti so mu Kitajci dali res edinstveno in izvirno ime – *ssu-pu-lisiang*, ki bi v prostem prevodu pomenilo nekako: *ni tak kot vprežni konj, ni tak kot vol, celo tak ne, kot je jelen*.

Po lovskem svetu

ZSSR – Nadzor lovišč iz helikopterjev

V Sovjetski zvezi nadzorujejo oddaljena lovišča s helikopterji. Na območju Irkutska, kjer merijo lovska področja okoli 77 milijonov hektarjev in kjer lovi okoli 65000 lovcev, so s pomočjo helikopterjev leta 1982 ujeli 61 lovskih tatov.

Med 3 do 4 dnevnimi kontrolnimi poleti s helikopterjem lahko pregledajo velike površine, na takih poletih pa vozijo s seboj tudi motorne sani, kar lovskim čuvajem olajša gibanje po loviščih. Od kar so uvedli nadzor lovišč iz zraka, se je število lovskih tatvin občutno znižalo. Od leta 1983 pa uporabljajo helikopterje tudi za lov in odstrel volkov na tistih območjih, na katerih so se ti preveč razmnožili.

POLJSKA – Upadanje številčnosti poljskih jerebic

Poljski lovci-biologi skušajo ugotoviti vzroke za močno številčno upadanje poljskih jerebic in poskušajo najti učinkovite ukrepe, s katerimi bi preprečili upadanje. V zadnjih letih so ugotovili, da je velika razlika v gostoti številčnosti jerebic na majhnih poljih, ki so last kmetov, in na velikih površinah državnih posestev. Dejanski prirastek poljskih jerebic je v zadnjih letih močno upadel in je običajno le še eno do dve mladi jerebici na odrasel par. Vpliv ujed na jerebice je opaziti predvsem na tistih poljih, ki so v bližini

gozdnih robov in kjer je številčnost jerebic že sama po sebi manjša.

AVSTRIJA – Minilo je 75 let od prve mednarodne lovske razstave

V Avstriji v lovskem časopisju obujajo spomine na prvo mednarodno lovsko razstavo, ki je bila pred 75 leti (od 2. maja do 18. julija 1910) na Dunaju. Takrat so razstavili okoli 2900 lovskih trofejev, v glavnem iz dežel takratne avstro-ogrske monarhije in iz Belgije, Anglije, Francije, Italije, Kanade, Norveške, Perzije, Nemčije in Romunije.

Med organizatorji paviljona takratne dežele Kranjske je bilo tudi Slovensko lovsko društvo (SLD). V dveh dioramah je prikazalo divjad Triglavskega pogorja in Ljubljanskega barja. Poleg številnih trofejev je bila razstavljena tudi bogata in zanimiva zbirka nenormalno razvitega rogovja.

V posebni dvorani, v kateri so bile razstavljene najmočnejše trofeje v mednarodni konkurenci, pa je bilo med 148 razstavljenimi najmočnejšimi trofeji kar 13 trofejev iz Slovenije.

V. V.

Mlajši jelen v juniju

Foto Elo Mihevc, Diana

Čistilna akcija LD Kovor

Lovska družina Kovor gospodari z loviščem, skozi katero vodijo številne ceste. V revirju Podbrezje se magistralna cesta Ljubljana–Kranj razdeli v dva odcepa; eden vodi proti Trzihu in čez mejni prehod Ljubelj, drugi proti Jesenicam in naprej čez mejni prehod pri Podkorenu. Poleg te magistrale pa lovišče oziroma njegove štiri revirje seka tudi več regionalnih cest.

Promet je na vseh cestah, zlasti na magistralni, zelo gost, saj po njih potuje v našo državo ali iz nje velik del tujih turistov iz severozahodnih dežel.

Domači in tuji vozniki na območju LD Kovor vsako leto povozijo na desetine živali (leta 1981 kar 42 glav srnjadi), poleg tega pa tu odvržejo ali odložijo tudi velike količine odpadkov, čeprav je to z zakonom prepovedano. Kaj vse pripeljejo, se pokaže zlasti zgodaj spomladi, ko zgine sneg in se grmovje še ne odene v zele. Posebno primeren kraj v kovorskem lovišču za »črno« odlaganje in ometavanje odpadkov je gozdič med regionalno in magistralno cesto med Zvirčami in Podtaborom.

Na pobudo skupščine občine Trzih je bila v nedeljo, 21. aprila, na vsem občinskem območju širša čistilna akcija. Odzvali smo se tudi člani Lovske družine Kovor. V velikem številu smo se zjutraj zbrali pri znamenju, pri katerem se sicer vsako leto jeseni zberemo k eni izmed glavnih brakad. Tokrat smo se zbrali brez pušk in zvestih štirinožcev, pač pa z vrečami in samokolnicami. Za odvoz odpadkov na »uradno« smetišče sta poskrbela dva člana s traktorskima vpregama.

Vodja delovne akcije, Janez Dacar, nas je razporedil v »pogon«. Vreče in samokolnice so se hitro polnile z najrazličnejšimi odpadki, od polivinilastih predmetov do zverženih otroških vozičkov in zarjavelih štedilnikov.

V uspešni dopoldanski čistilni akciji so člani LD Kovor zbrali in odpeljali na ustrezno mesto okoli 6 ton odpadkov. »Plen« pa bi bil lahko še večji, če bi prišli še tisti člani, ki so se dva dni prej na zboru skupščine tudi prijavili za

to delo. Upajmo, da se bodo drugič takšni »mož beseda« vsaj opravičili!

A konec dober, vse dobro. Zlasti, ker je bilo poskrbljeno tudi za izdatno in nadvse okusno malico. Lovec Milan Dubrovčič je namreč spekel odojka, v želji, da bi pri lovu na divje prašiče imeli vsaj desetino toliko uspeha kakor pri »jagi« na – odpadke.

C. F.

Spomenik opominja

Ob cesti Velenje–Slovenj Gradec stoji v Paki pri Velenju spomenik na mestu, kjer se je februarja 1944 prebijala glavna XIV. divizije s Paškega Kozjaka čez reko Pako in omenjeno cesto proti Cirkovci in naprej na Graško goru – Goro jurišev. Druga kolona si je utirala pot čez Kozjak, Ojstrico in Gornji Dolič na območje Pohorja.

Spomenik je na pogled skromen, a je v bistvu velik in veličasten, saj že skoraj štirideset let stoji kot mrtva straža in nemo priča in opominja na žrtve legendarne XIV. divizije.

Prav ta spomenik, mimo katerega lovci Lovske družine Velenje veliko hodimo, nas je izzval, da tudi mi po svoje obudimo spomin na žrtve in trnovo pot preživelih borcev. Zato se je LD Velenje odločila, da začne prirejati tradicionalno strelsko tekmovanje (na umetne golobe) za pokal XIV. divizije, ki naj bi bilo vsako leto februarja pri lovskem domu v Lokah pod Paškim Kozjakom, in sicer ne glede na to, kakšno bi bilo tisti dan vreme.

Od odbora XIV. divizije v Ljubljani smo morali dobiti tudi soglasje za poimenovanje tekmovanja

Pokal XIV. divizije, kar pa so nam z veseljem odobrili.

Prvo tekmovanje smo priredili 26. februarja 1984. Čeprav je bilo vreme zelo slabo, je tekmovanje potekalo v redu.

Na to tekmovanje, za nas pomembnejše od drugih, smo povabili tudi borca, pohodnika XIV. divizije, takratnega politkomisarja, generalpolkovnika I. Dolničarja, ki je bil leta 1945 v Topolšici pri Šoštanju tudi sopodpisnik, ko je moral okupator podpisati brezpogojno kapitulacijo. Zato nam je ob polaganju venca na spomenik spregovoril tudi o nečloveških naporih divizije. Na samem začetku tekmovanja pa je sprožil tudi otvoritveni strel.

Leta 1984 smo za začetek povabili predvsem ekipe iz družin v okolici Kozjaka, kjer je divizija bila odločilne boje. Za uspešen začetek pa se moramo zahvaliti tudi pododboru Tomšičeve brigade v Velenju za pokroviteljstvo. Tisti dan smo sprejeli tudi sklep, da postane tekmovanje tradicio-

nalno, na njem pa bodo sodelovale vse lovskie družine od Sedlarjevega (hrvaška meja) do Mozirja, torej vse družine, skozi lovišča katerih se je prebijala XIV. divizija.

Tako smo torej 24. februarja letos pripravili že drugo tekmovanje, tokrat v zelo lepem vremenu. Tudi na to tekmovanje smo povabili enega izmed borcev-pohodnikov XIV. divizije, tokrat tovariša Francija Strleta, avtorja več knjig, med njimi kar treh o Tomšičevi brigadi. Tovariš Strle je lovsko sobo za kratek čas spremenil v pravi šolski razred, saj je eno uro govoril o NOB in s svojo ganljivo besedo pripravil štirideset navzočih lovcev k popolnem molku.

Žal pa je bila udeležba na tekmovanju precej skromna. Za to je največ krivo dejstvo, da se je – tako kot lani – s pripravami na tekmovanje ukvarjalo samo nekaj članov družine. Zato širša lovška javnost o tem tekmovanju in njegovem pomenu tudi ni bila obveščena. Tako naj bi bil ta

Del članstva LD Kovor po opravljeni čistilni akciji

Foto F. C.

Poklonitev spominu padlih borcev XIV. divizije

Foto S. Mlinar

Tovariš Franci Strle je lovsko sobo s svojim doživetim pričevanjem spremenil v pravi šolski razred... Foto S. Mlinar

zapis nekakšen klic, da bi se v prihodnjih letih na tekmovanju srečali v večjem številu, z mislijo, da se poklonimo spominu žrtev, preživelim borcem pa s tem izrazimo zahvalo kot resnični borbeni generaciji, saj brez nje ne bi imeli danes tako svobodne poti v naša slovenska lovišča.

Za informacijo pa še o samem tekmovanju. Tekmujejo tričlanske ekipe, in sicer s strelom na 10 golobov (= 30).

Vabljeni lovske družine lahko nastopijo tudi z dvema ekipama, z lovsko člansko izkaznico pa morajo dokazati, da so res člani ene družine. Tekmujejo za 1., 2., in 3. mesto za pokale z vgraviranim imenom XIV. divizije. Poleg teh pokalov pa je še zelo pomemben prehodni kristalni pokal, ki ima veliko umetniško vrednost. Na njem je izbrušen motiv partizanske kolone na pohodu. Ta pokal so za prireditev poklonile družbenopolitične organizacije in SOb Velenje (v trajno last pa pripade tisti lovski družini, ki ga bo osvojila petkrat). Leta 1984 ga je osvojila LD Dobrna, leta 1985 pa LD Škale.

Na koncu še enkrat ponavljam, da je ta zapis pravzaprav vabilo za udeležbo na teh tekmovanjih v vseh prihodnjih letih!

Stane Mlinar, LD Velenje

Trideset let LD Mislinja

Lovska družina Mislinja je bila ustanovljena 5. 10. 1954 na podlagi odločbe Okrajnega ljudskega odbora Slovenj Gradec. S to odločbo je bilo na novo ustanovljeni LD določeno lovišče s površino 3806 ha, določene so bile nove meje lovišča in postavljene osnovne smernice za gospodarjenje z divjadjo.

Lovišče LD Mislinja leži na jugovzhodnem delu območja občine Slovenj Gradec. Zajema dve orografsko, geološko, pedološko in fitocenološko različni območji. Skupna površina lovišča znaša 3035 ha, od tega je 2910 ha lovne in 125 ha nelovne površine. Nelovna površina se je v zadnjih letih povečala predvsem zaradi intenzivne urbanizacije in gradnje številnih infrastrukturnih objektov. Gozdovi pokrivajo več kot polovico površine lovišča; močno so preprejeni s posameznimi poljedelskimi površinami in razmeroma veliko dolžino gozdnih robov.

Po ustanovitvi so se znašli novo vodstvo in vsi člani družine pred, za tisti čas, zahtevnimi nalogami. Poseganje človeka v naravo v preteklosti, predvsem pred drugo svetovno vojno, je močno vplivalo na spreminjanje naravne krajine in na oblikovanje življenjskega prostora divjadi. Posledice njegovih posegov so vidne še danes; čeprav so ti posegi prinesli takrat določene kratkotrajne

koristi, so se ekološke razmere za divjad močno poslabšale, naravna krajina kot celota pa se je spremenila. Z nepravilnim poseganjem v življenjske združbe je bilo popolnoma porušeno naravno ravnovesje med rastlinstvom in živalstvom. Razmere pred vojno in po njej so vplivale, da je bila številčnost divjadi razmeroma nizka, delež plenilcev pa je daleč presegal okvire naravnih populacij. Zato si je bilo treba zastaviti nove cilje gospodarjenja z divjadjo in neskladnosti v razmerju živalskih vrst uskladiti z možnostmi okolja.

Najpogostejša divjad na mislinjskem območju je gotovo srnjad, v višjih legah Pohorja in v Tisniku pa gamsi. Za obe vrsti lahko trdimo, da sta avtohtoni. Številčnost obeh populacij mora ostati v dosedanjih okvirih, saj je gotovo na zgornji meji prehrabnih zmognosti biotopa. Ob ustanovitvi LD je bila številčnost srnjadi izredno nizka. Vzrok za to so bile posledice vojne, saj je bilo zato veliko plenilcev, klateških psov in tudi nezakonitega lova. Zaradi intenzivnejšega varstva in zmanjšanja števila plenilcev se je populacija srnjadi polagoma povečala in v kasnejših letih v lovišču prevzela vlogo, ki ji po naravnih zakonih pripada. K stabilnosti populacije srnjadi pa je pripomogla tudi pravilna starostna in spolna sestava odstrela. Jelen in damjek sta v lovišču prehodna divjad, vendar v zadnjih letih opažamo, da postaja jelen zaradi svoje prostorske ekspanzije na Pohorju stalna divjad. Prehodna divjad so tudi divji prašiči.

Številčnost poljskega zajca vsa leta niha v številčno normalnih okvirih, zajec pa je najpomemb-

nejša vrsta male divjadi na našem območju. Fazan pri nas ni avtohton, zaradi poslabšanih naravnih razmer v dolinskih delih lovišča pa se bo verjetno obdržal le v minimalnem številu. Podobna usoda čaka gozdnega jereba, katerega populacija je bila po vojni razmeroma visoka, zaradi sprememb v okolju pa je danes najbolj ogrožena avtohtona vrsta. Od drugih vrst divjadi srečamo posamič še vidro, obe ku- ni, hermelina, velikega petelina, kljunača, razne ujede in druge vrste manj številne divjadi. Za zadnja desetletja lahko ugotovimo, da so se nekatere vrste močno razširile, za nekatere vrste pa so se življenjske razmere tako spremenile, da nimajo več možnosti za življenje. Dolgoročni cilj, ki smo si ga pri varstvu, gojitvi in lovu divjadi v naši LD zastavili, je pravilno razmerje živalskih vrst, spolne in starostne sestave, prilagojene realnim zmognostim biotopa, ki se bodo zaradi različnih posegov človeka v krajino močno spreminjale.

Ob ustanovitvi LD je zaradi nizke številčnosti posameznih vrst divjadi veljalo eno samo načelo: gojiti in varovati. Če upoštevamo samo dejstvo, kakšna je bila številčnost posameznih vrst divjadi ob ustanovitvi, je jasno, kako napore in trdo so delali člani, da so se razmere izboljšale. Nemo-goče je opisati, kako velike so zaslu-ge posameznikov, dosedanj-ji rezultati pa so dokaz načrtnega gospodarjenja LD kot celote. Zaradi stalnega naraščanja članstva v LD so lovci v Završah zgradili lovski dom, ki so ga od- prieli leta 1972. V teh letih so zgradili tudi številne lovsko-teh- nične objekte, ki so potrebni za stalno varstvo, gojitev in lov div- jadi.

LD vsa leta uspešno sodeluje z drugimi uporabniki prostora, v zadnjih letih pa je ta odnos prera- sel v načrtno usklajevanje intere- sov lovcev z drugimi uporabniki prostora. Dogovori so bili včasih uspešni, drugič manj, zato bo treba v prihodnje na tem področ- ju še veliko napraviti.

Ob praznovanju tridesetletnice obstoja LD Mislinja so lovci orga- nizirali lovsko športno tekmo- vanje, skupni lov s sosednjimi lov- skimi družinami, izdali so brošuro o gospodarjenju z divjadjo in jub- ilejne značke. Na osrednji prosla- vi so najzaslužnejši člani dobili priznanja.

Najpomembnejša naloga naše LD pa mora biti ohranjanje na- ravne kulturne krajine. Posegi v naravo še danes kažejo številne

Najzaslužnejši člani LD Mislinja ob 30-letnici obstoja LD

Foto M. Tretjak

negativne posledice. Pri ohranitvi naravnega ravnovesja v življenjskih združbah imajo lovci velik vpliv, ki mora postati splošen družbeni interes vseh uporabnikov prostora. Lovstvo bo moralo prerasti okvire svoje dosedanje dejavnosti in postati iniciator ohranitve naravnih razmer in gospodarske krajine kot celote.

Milan Tretjak

Njegovo prizadevno delo je LZS nagradila z znakom za lovske zasluge, za kinološke zasluge pa ga je KZS odlikovala s srebrnim znakom. Za prizadevno delo pri graditvi doma mu je družina podelila priznanje.

Ob življenjskem jubileju mu tovariši iz Lovske družine Jelovica želimo še veliko zdravih let in obilo lovskih užžitkov!

Lovci LD Jelovica – F. J.

in izvajanje lova, kot ga imamo danes. To je bilo toliko težje, ker so bile lovske vrste prepletene s sorodniškimi in prijateljskimi vezmi. Osemnajst let je dolga doba, zlasti, ker je moral upravni odbor s starešino na čelu orati ledino na področju novega in naprednega lovstva. Vendar pa je Martin opravljal svoje poslanstvo vestno in uspešno. Ob vsem tem je bil pravi lovski tovariš, pravičen in odličen mentor številnim mladim lovcom.

Zadnja leta zaradi bolezni le redko pride na skupne love. Pridruži se nam, kadar lovimo po gozdovih blizu njegove domačije. Še vedno pa redno prihaja na lovske posvete in zborovanja.

Dragi Martin, vsi člani naše družine ti želimo veliko zdravja, sreče in lovskega užžitka in da bi še dolgo zahajal med nas!

Lovci LD Gaj – V. L.

ska družina pa sta mu podelili več diplom in priznanj.

Dragi Jože, ob tvojem visokem jubileju ti lovci LD Brusnice iz srca želimo, da bi še dolgo prihajal med nas, predvsem pa ti želimo še veliko zdravih let, v našem lovišču in v lovski koči pa veliko prijetnih in lepih trenutkov!

Lovci LD Brusnice – T. V.

Anton Pridigar je letos praznoval 70-letnico. Po lovskem stažu je najstarejši lovec v naši družini. Rodil se je 20. 1. 1915 v Vuhredu, kjer je preživel tudi del svojega otroštva. Nato pa se je družina preselila na Sv. Primož na Pohorju, kjer je dobila v najem malo posestvo in si s skrbnim delom izboljšala življenjske razmere.

Osnovno šolo je Tonček nadaljeval tam in ko je uspešno končal vse razrede, ni bilo zanj nobene možnosti, da bi se izučil obrti, še manj pa, da bi nadaljeval šolanje. Kot nadarjen fant je seveda želel nekaj postati, vendar so to ostale le sanje in grenko spoznanje, da bo moral po poti svojega očeta in se zaposliti kot delavec v lesni stroki.

Lesni trgovci in lastniki številnih žag, kjer se je Tone zaposlil, so hitro spoznali, da je bister fant, zato so mu začeli zaupati bolj zahtevno delo, tako da je nazadnje postal merilec različnega lesa.

Tudi med okupacijo je Tone ostal v lesni stroki in kot strokovnjaku mu dolgo ni bilo treba v nemško vojsko. Ko pa se je vojna vihra prevesila v leto 1944, bi tudi on moral v vojsko. Tone je bil seveda že prej povezan z OF, zato se je takrat aktivno vključil v NOB. Kot poklicni gozdar je dobro poznal vse skrivne poti in

Jože Mihalič, ki je letos januarja praznoval 80-letnico, se je rodil 13. 1. 1905 na Potovem vrhu pri Novem mestu. Že kot mlad fant je vzljubil naravo in divjad.

V lovske vrste je stopil že leta 1927. Po 2. svetovni vojni je bil med ustanovnimi člani LD Trdinov vrh, iz katere sta pozneje nastali LD Brusnice in LD Orehovica. V LD Brusnice je opravljal pomembne funkcije; več kot 10 let je bil gospodar družine, član IO pa je nepretrgoma že več kot 20 let (od 1964–1985). Pri delu v družini se vedno trudi za tovariške odnose med lovci. S svojo strokovnostjo je veliko pomagal pri graditvi lovske koče, in kljub letom vedno rad pomaga pri graditvi lovskega doma.

Za aktivnost v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, ZLD Novo mesto in lov-

Jože Mihalič

Anton Pridigar

Jubilanti

Franc Hebrle je 25. januarja letošni dopolnil 50 let.

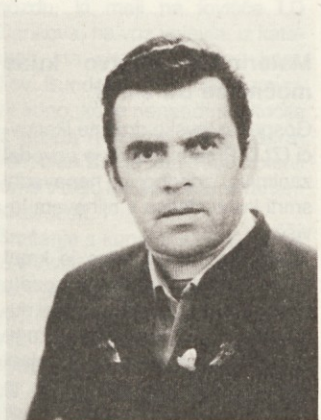
Rodil se je v skromni kmečki družini na Selu pri Bledu. Izučil se je za zidarja, kasneje pa je končal delovodsko šolo. Kot delovodja je do invalidske upokojitve pred tremi leti delal pri SGP Gorenjc v Radovljici.

Franc je že v otroških letih vzljubil naravo in divjad in že s sedemnajstimi leti se je pridružil zeleni bratovščini. Postal je član Lovske družine Jelovica. V 33 letih članstva je opravljal različne dolžnosti; od leta 1976 do 1980 je bil podpredsednik, član IO in kinolog lovske družine pa je bil od leta 1965 do 1980. Zdaj je član komisije za SLO.

Kot dober lovec je tudi velik ljubitelj psov. Vsa leta ga je pri lovu spremljal štirinožni prijatelj.

Franc je bil pobudnik za graditev lovskega doma in je kljub načetemu zdravju kot gradbeni strokovnjak vodil in opravljal zidarska dela.

Franc Hebrle

Martin Pajtlar, ki je lani praznoval sedemdeseti rojstni dan, se je rodil 15. 11. 1914 na mogočni Tojzlovi domačiji v Gaju nad Mariborom. Oče je bil lovski zakupnik, zato se je lahko Martin že zelo mlad posvečal lovu in tako je lovec že več kot petdeset let. Njegova rodna domačija leži na pobočjih Tojzlovega vrha, kjer je le nekaj streljajev od hiše do prvih povojnih let klepal in brusil veliki petelin, kjer so se v svežem snegu križale sledi kune zlatice z lisičjimi in se je v zgodnjih jutranjih urah oglašal srnjak. Vse to je pritegnilo mladega Tineka, da se je ves posvetil lovu in mu ostal zvest do danes. Znal je prisluhniti utripu narave, ki ga je učila in bogatila in zato je lahko v poznih letih prenašal bogate izkušnje na mlajši lovski rod.

Martin se je leta 1942 aktivno vključil v NOB in bil do osvoboditve terenec in aktivist. Leta 1945 se je zaposlil pri OLO Maribor, toda že po nekaj letih se je odpovedal mestnemu življenju in se vrnil na posestvo, ki ga je kupil tik pred vojno, in na njem kmetuje še danes.

Prvi Martinov lovski mentor je bil njegov oče. Ko mu je bilo 16 let, je položil na dlako prvega zajca. Leta 1946 je bil med prvimi ustanovnimi člani LD Križ nad Mariborom, ki se je leta 1950 združila z LD Slemen v eno družino. Martin je postal prvi starešina združene družine, ki se je pozneje preimenovala v LD Gaj nad Mariborom. Družino je uspešno vodil vse do leta 1968.

V prvih povojnih letih je bila v starejših lovcih močno zakorenjena zakupniška oz. podzakupniška lovska miselnost. Temu primerno so si razdelili lovišče v nekakšne zasebne revirje, kjer so gospodarili po svoje. Martin je moral s svojim upravnim odborom ugrizniti v kislno jabolko in počasi in s sodelovanjem z mlajšimi in s staro miselnostjo neobremenjenimi lovci prehajati na samoupravni način vodenja LD

tako je večkrat vodil vidne osebnosti po kurirskih poteh in jih vedno varno pripeljal mimo nevarnega območja.

Po osvoboditvi je postal logar in revirni vodja na območju Sv. Primoža. To delo je vestno in marljivo opravljal do upokojitve.

Njegova lovska pot se je začela že leta 1932, ko je s svojim očetom, prav tako lovcem, lovil pri raznih zakupnikih, ki so imeli to območje v zakupu. Leta 1941 je moral z drugimi vred tudi on oddati lovsko puško, saj Slovenci niso smeli imeti orožja.

Ko je bila leta 1946 na Sv. Primožu ustanovljena prva lovska družina, je Tone sodeloval pri ustanovitvi in postal član UO. Leta 1948 je bila družina priključena LD Dravogradsko Pohorje in Tone je bil v njej ponovno izvoljen v UO ter postal lovski čuvaj. Leta 1952 pa so ga izvolili za gospodarja družine. Ko so leta 1952 začeli graditi lovsko kočjo na Požarski planini, je bil Tone poklicni gozdar, in kot gozdar je vsestransko sodeloval pri graditvi; za zasluge pri graditvi je dobil znak za lovske zasluge.

Po vojni so se v družino vključevali večinoma sami mladi in neizkušeni lovci, zato je moral biti Tone takrat ne samo gospodar, temveč tudi učitelj in mentor mlajšim lovcem. Zaradi mirne in preudarne narave so ga tovariši zelo cenili in je bil močno priljubljen. Služba revirnega vodje mu je takrat omogočila, da je imel pregled in nadzorstvo nad vsem loviščem.

Po letu 1954, ko je bila ustanovljena sedanja LD Zeleni vrh, je Tone ostal v UO in bil še naprej gospodar. Z vso gorečnostjo se je posvečal gojitvi divjadi in spoštoval znano načelo, da je treba najprej gojiti in šele potem loviti. Njegovo delo v družini je bilo pestro in vsestransko, saj je deloval v raznih komisijah. Več let je ocenjeval lovske trofeje, vsa leta je bil tudi predsednik komisije za ocenjevanje lovske škode. Posebno veselje je imel z lovskimi psi, ki jih je vodil na lov več kot 20 let. Gospodar družine je bil od leta 1952 do 1973.

Za dolgoletno požrtvovalno delo je dobil znak za lovske zasluge in red II. stopnje.

Dragi Tone, vsi lovci naše družine se ti iskreno in toplo zahvaljujemo za dolgoletno vestno delo in ti ob jubileju želimo še veliko zdravja, da bi bil še naprej tako veder, predvsem pa še mnogo srečnih let!

Lovci LD Zeleni vrh – F. P.

Pavel Skobir

Pavel Skobir, po domače Žnidar, se je rodil 14. 1. 1900 v Podgorju. Vse njegovo življenje je tesno povezano z naravo in lovom. Že kot otroka ga je oče jemal s seboj na lov, s šestnajstimi leti pa je že stopil v lovske vrste. Z dvaindvajsetimi leti je postal zakupnik lovišča. Takoj po vojni je bil eden izmed ustanovnih članov LD Podgorje; hkrati je bil izvoljen za starešino, in to od leta 1948 do 1950. Od leta 1952 do 1954 je bil član UO LD Podgorje in obenem predsednik gospodarske komisije LD. Od leta 1954 do 1960 je bil član UO LD kot kronist. Od leta 1956 do 1972 pa gospodar lovske kočje na »Čerčejevem«.

Pavel je med lovci zelo priljubljen, vreden pri delu, pri lovu pa neumoren, saj je bil še lani na vseh skupnih lovih. Tudi njegovi sinovi so lovci. Pavlu nikoli ni zmanjkalo lovske latinščine. Vrata njegove kmetije so vedno na stežaj odprta vsem lovcem. Za delo v lovstvu ga je lovska družina večkrat nagradila, LZ Slovenije pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Ob visokem jubileju, za petinosemdeseti rojstni dan, mu iskreno čestitamo in želimo, da bi z nami slavil še mnogo svojih rojstnih dnevin in da bi še neštetokrat užival ob zvonjenju brakov pod obronki Uršlje gore!

Lovci LD Podgorje – Š. I.

Literatura

Preživeti pomeni drugače gospodariti!

**Hubert Požarnik:
Alternative**

S knjigo Huberta Požarnika, ki jo je izdala mladinska založba Krt, se nam ponuja razgled nad našim življenjem, nad nevarnostmi, ki prežijo nad človeštvom, in nad možnostmi, da še ob pravem času usmerimo razvoj sodobne civilizacije v humano smer. Avtor je preštudiral izjemno bogato literaturo, ki se ukvarja z ekološko problematiko, in nam tako omogočil, da po krajši poti pridemo do pomembnih spoznanj napredne človeške misli.

Avtor nam brez sentimentalnosti kar naravnost pove, da nam grozi ekološki samomor. Človek je v želji, da si podredi naravo, že zdavnaj prestopil dovoljeno mejo in ogrožil samega sebe. Stewart L. Udall je lepo dejal, da je človek obvladal atom, pri tem pa zanebral prostor, v katerem živi. Napaka je v našem načinu življenja, v našem vrednostnem sistemu. Morali bomo pogledati nazaj, kje in kdaj smo narobe ravnali. Če hočemo torej odpraviti vzroke vsakršnega onesnaževanja, tudi notranje človeškega in sociološkega, moramo spremeniti družbene odnose. Zgraditi moramo nov svetovni gospodarski red, premagati blokovsko delitev sveta in ustvariti mogočno gibanje za novo kakovost našega življenja.

Avtor nam nazorno razloži, kje je meja materialne rasti, ki je ne smemo prestopiti. Kaj bi se zgodilo v sto letih, če bi se povečevala industrijska proizvodnja po sedanji stopnji rasti? Nam je to sploh potrebno in kam to vodi? Posvetimo se raje učenju in znanju, ki ne pozna meje svoje rasti in ki nam edino lahko pomore, da pravočasno odkrijemo prihajajoče nevarnosti »civilizacije odpadkov in embalaže« ter jih tudi preprečimo. Hitro se moramo učiti in prilagajati: učiti solidarnosti, povečevati sposobnost sodelovanja in komuniciranja ter sprotnega preverjanja svojih norm in vrednot, da bomo opuščali tisto, kar je preživelo, in gojili namesto tega to, kar je

boljše. Odločiti se moramo za tehniko, ki bo prijaznejša do okolja in človeka. Alternativno kmetijstvo dokazuje, da lahko pride mo do enake količine hrane tudi brez uporabe škodljivih pesticidov. Preprečiti moramo razsipanje energije. Odločiti se moramo za drugačno prostorsko organiziranje človeških odnosov, da bo omogočena socialna rast posameznika in družbe znotraj ekoloških zakonitosti. Potrebna so nam drugačna naselja in nove vrste prometa. Marsikdo najbrž ne ve, da je za izgorevanje 50 litrov bencina potrebno toliko kisika, kot ga porabi odrasel človek v letu dni za dihanje. Posledice umiranja gozdov so otipljive in niso daleč od nas. To mora zanimati tudi nas lovce, kajti brez velikih naravnih pljuč ne bi mogla živeti ne človek ne divjad. Lovci prav dobro vemo, kaj pomeni ravnovesje v naravi. »Če človek poruši ravnovesje v prirodi, ga izgubi tudi v sebi,« je pred mnogimi leti zapisal ljubitelj narave Edvard Kardelj.

Knjiga nas opozarja na nevarno zamujanje pri iskanju boljše alternative našega življenja. Če bi šlo tako naprej, bi bilo enako, kot če bi z naprtnikom metali vodo iz potapljaljoče se ladje. Če se hočemo izogniti katastrofi, potrebujemo drugačen napredek in nov cilj: ekosocializem. V njem je združen boj proti izkoriščanju ljudi z bojem proti izkoriščanju narave, kot se glasi vodilo knjižice.

Knjige »Alternative« lovci ne smemo prezreti!

F. Šetinc

Lovski oprtnik

Materinsko čustvo kune močnejše od smrti

Gospodar lovske družine Radovci (ZLD Prekmurje) mi je povedal zanimivo zgodbo o nenavadni smrti kune zlatice v njihovem lovišču.

Trinajstega aprila letos je kmet Milan Šadl iz Ropoče v gozdu, imenovanem Leomar, podiral suho dreve. Z ročno motorno žago je pri tleh prežagal stari dotrajani kostanj; ko se je drevo zrušilo, je videl, da je kostanj zaradi starosti

vilna divjad naših lovišč. Sicer je pa od dogodka v nekdanji lovski družini Polana, ki sem ga takrat opisal, minilo več kot trideset let.

Feri Poredoš

Spomini na Rifnik

Rifnik, 570 m visok hrib južno od Šentjurja na obrobju Voglajnske doline, na katerem so evropsko znana arheološka najdišča, sem spoznal že kot srednješolec.

Profesor zgodovine, ki me je k sreči poučeval le leto dni, snovi ni razlagal preveč dobro, pri spraševanju pa je bil izredno zahteven. V razred je navadno prihajal z zamudo, sedel za kateder in začel zdolgočaseno brati zgodovinsko snov. Od take učne ure seveda nismo nič odnesli, naše znanje zgodovine je bilo »na ničli.« Pri neki uri me je profesor vprašal o arheoloških najdiščih v naši domovini nasploh in o Rifniku posebej. Ker moji pojmi o halštatski ali starejši železni dobi in latenski ali mlajši železni dobi niso bili dovolj razčišчени, sem bil nagrajen s krepkim cvekom. Rifnik je tako utonil v mojo podzavest in o njem nisem več slišal vse do leta 1952, ko sem začel službovati v Šentjurju in postal član tamkajšnje lovske družine. Bila je lepa jesenska nedelja konec oktobra, ko smo imeli v revirju Rifnik jesensko brakado. Zdaj že pokojni lovovodja Francak mi je odredil stojišče prav na vrhu Rifnika ob samih arheoloških najdiščih. Opozoril me je na običajni prehod lisic na izredno prepadnem severnem pobočju.

Brakirji so začeli s pogonom pri Moškotevcu na vzhodnem pobočju hriba nad cesto Šentjur-Jakob. S stojišča sem imel prelep pogled na jesensko prebarvan gozd v smeri proti Resevni. Med zlatorumeno, rjavo in rdečo barvo listavcev se je vrivala zelena barva smrek, jelk in borovcev. Proti severu se je odpiral čudovit razgled na dolino Voglajne in Šentjur. Nekoliko bolj v ozadju se je dvigalo vinorodno Drameljsko gričevje, za njim pa kot kulise Konjiška gora in za njo Pohorje. S stolpa rožalijske cerkve nad Šentjurjem se je oglasil zvon... Misli so mi uhajale k znani, že skoraj ponarodeli pesmi »O mraku« z besedilom: »Iz stolpa sem mi zvon doni, ko lega mrak se po vasi...!«, ki jo je uglasbil šentjurski rojak, zdravnik, župan, glasbenik pa tudi lovec dr. Gustav Ipavec.

Zajec se hrani predvsem s travami in pleveli Foto Oskar Dolenc

Brakada z zateglim trobljenjem lovskega roga in laježem goničev se je počasi bližala, padali so prvi streli. Pozornost sem osredotočil na lisičji prehod, ki mi ga je pokazal lovovodja. Čez čas sem zaznal rahel šum listja in z na strel pripravljeno puško sem ves napet čakal na nadaljnji razplet dogodkov. Nisem bil sicer lovski začetnik, toda pričakovane lisice mi je kar precej vzburilo kri, kar se mi dogaja še danes. V tišini brezvetrja sem na suhem listju razločno zaznal lahen drnec, s katerim se mi je lisica bližala; obstala je, verjetno je poslušala, od kod prihaja nevarnost, pa spet nadaljevala beg vse do skale, kjer sem jo ugledal. Bila je kot na tarči... Pomeril sem, sprožil in že se je zadeta lisica začela kotaliti po strmih pobočju, dokler se ni zagostila za skrivenčenim gabrom. Počakal sem na stojišču do prihoda brakade, ko je brakir pobral plen in mi ga na zbornem mestu pod Jazbečevim vinogradom izročil; bil je res lep lisjak. Ker je bil to moj prvi lov v LD Šentjur in sem s prvim strelom uplenil lisjaka, sem se seveda v bližnji gostilni moral oddolžiti brakirjem.

Ernest Rečnik

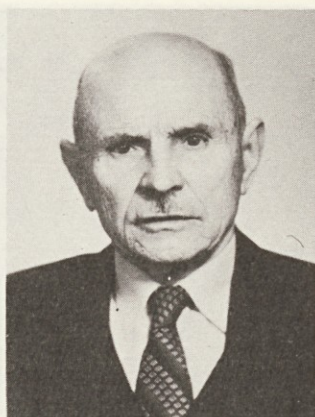
V spomin

Rudi Tomažič, zaslužni član slovenskega lovstva in družbenopolitični delavec Ljutomera, nas je mnogo prezgodaj zapustil 6. avgusta 1984, star 54 let. Vest o njegovi smrti nas je lovce Ljutomera in okolice močno pretresla. Rudi se je rodil 12. 11. 1930 v Radomerščaku, v osrčju Ljutomerskih gor. V letih 1947–49 je bil v mladinskih delovnih brigadah. Kasneje je služboval v vinogradniški zadrugi Železne dveri, na vojnem odseku ljutomerskega okraja, notranji upravi ljutomerske občine in nazadnje pri ljutomerski stanovanjski skupnosti. Kot član KP oz. ZK je bil vedno prizadeven družbenopolitični delavec.

Hkrati je bil velik ljubitelj narave. Vzljubil je tudi lov in športno strelstvo. Ko se je mladi lovec Rudi izkazal z nekajletnim delom v upravnem odboru LD Ljutomer, ga je članstvo leta 1958 izvolilo za svojega starešino. LD Ljutomer je zelo uspešno vodil nepretrgoma 13 let. Lovska družina je pod njegovim vodstvom odkupila, opremila in odprla (l. 1966) lovski dom v Ljutomeru. Odkupila je tudi njivske parcele za remize in pridelovanje hrane za divjad in veliko travniško parcelo, na kateri je zgradila lastno fazanerijo.

Rudi Tomažič

Ludvik Volmajer

To je bilo obdobje, v katerem je LD Ljutomer namenjala za odstrel tujim lovcem po 600 do 1000 fazanov na leto.

Kot starešina ene izmed najmočnejših LD na Slovenskem je bil v letih 1959-64 član UO Lovske zveze Pomurje s sedežem v Murski Soboti. Leta 1967 pa so lovske družine ljutomerske občine ustanovile svojo področno zvezo, ki ji je Rudi predsedoval dve leti. Bil je izvoljen tudi v UO Lovske zveze Slovenije, kjer je zastopal interese ljutomerskih lovcev v letih 1966-72. Eno leto je predsedoval tudi podružnici Društva ljubiteljev ptičarjev za Pomurje.

Rudija je LZS odlikovala z znakom za zasluge in z redom II. stopnje, KZS pa z zlatim znakom.

Spomin nate in na tvoje delo, dragi Rudi, ne bo zbledel in nas bo še dolgo spremljal pri našem lovskem udejstvovanju.

LD Ljutomer – I. J.

Ludvik Volmajer, častni starešina LD Podvelka je umrl 30. 11. 1984.

Globoko prizadeti smo se lovci na pokopališču v Breznem poslednjih poslovlili od njega. Poslednjo lovsko čast so mu izkazali tudi številni lovci sosednjih LD s Pohorja in Kozjaka, krajani, prijatelji in znanci.

Ob odprtem grobu se mu je poklonilo v spomin sedem praporov sosednjih lovskih družin. Po Dravski dolini so se izgubljali odmevi streliv iz lovskih pušk.

Ludvik se je rodil 13. 7. 1908 na Rdečem Bregu na Brebarjevi kmetiji. Ob njegovem 75. rojstnem dnevu smo v čestitki, objav-

ljeni v Lovcu št. 10/83, med drugim o njem zapisali, da je odraščal kot kmečki sin v lepi pohorski naravi, ki jo je vzljubil tako močno, da ji je za vedno ostal zvest. Zlasti pa mu je bila pri srcu pohorska divjad. Z divjadjo je bil kot član zelene bratovščine povezan dolgih 61 let. Nikoli mu ni bilo žal ne truda ne časa za njeno varstvo in gojitev. V lovišču si je v dolgih letih nabral veliko izkušenj, ki jih je nesebično prenašal na mlade lovce.

Vzgojen je bil v zavednem slovenskem duhu, kar je dokazoval vse življenje, zlasti pa med vojno, ko je od leta 1943 aktivno sodeloval v NOB.

Po vojni je v Radljah ob Dravi sprejel pomembne in odgovorne družbenopolitične funkcije; predsedoval je občini Podvelka oziroma Radlje in bil je predsednik kmetijske zadrage.

Leta 1946 je bil soustanovitelj LD Lehen in njen gospodar do leta 1952, ko je bila ustanovljena LD Podvelka. Takrat so ga lovci izvolili za predsednika nove družine. Predsednikovanje oziroma starešinsko funkcijo so mu lovci zaupali, vse dokler mu niso moči zaradi bolezni opešale. Za njegovo uspešno 30-letno starešinsko delo so ga lovci leta 1983 izvolili za »častnega starešino«.

V priznanje za svoje dolgoletno nesebično delo je dobil državno in lovsko odlikovanje.

Težko nam je bilo, ko smo v grob spuščali zelene vejice. Člani naše in številni lovci sosednjih lovskih družin ga bomo pogrešali, vsem pa nam bo ostal v spominu kot dober človek z vrlinami pristnega pohorskega lovca.

Zveza lovskih družin Maribor

Franček Dobaj je umrl 27. avgusta 1984.

Rodil se je 11. 11. 1921 v Gaju nad Mariborom v družini premožnega kmeta. Oče je bil lovski podzakupnik, zato ni čudno, da je tudi Franček vzljubil gozd in divjad. Lovu in gojitvi divjadi se je zapisal s petnajstimi leti, ko je začel z očetom spoznavati lovsko abecedo. Med vojno je moral v nemško vojsko, vendar je med prvimi dopustom ostal doma in se aktivno vključil v NOB.

Po vojni je bil med ustanovnimi člani LD Slemen, ki se je pozneje združila z LD Križ nad Mariborom v eno lovsko organizacijo, današnjo LD Gaj nad Mariborom. Franček je bil član UO od ustanovitve družine vse do prerane smrti. Od leta 1969 do 1977 je bil družinski blagajnik, od leta 1982 do 1984 pa je bil predsednik gradbenega odbora za graditev lovske kočice. Vsa dela in naloge je opravljal vestno in uspešno, posebno pa se je izkazal kot predsednik gradbenega odbora. Ko je po nekajletni graditvi začela delovna vnaša lovcev pojmajati in je delo na koči zastajalo, je znal Franček izredno domiselno pritegniti k udarniškem delu še tako velike malodušneže. Delo pri lovski koči je znova steklo, tako da smo jo kmalu zgradili in svečano odprli. To je bilo za Frančka plačilo za neštete opravljene ure in trud, ki ga je vložil v graditev.

LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, dobil pa je tudi številna družinska priznanja in odlikovanja.

Gros, kot smo ga po domače imenovali, je bil dober lovec. Brez njega si težko zamišljamo skupne love, razna dela v lovišču, družinske sestanke in posvete. Franček je bil vedno nasmejan, ves predan delu, odličen

učitelj in vzornik mlajšim lovcem, vsem pa pravi tovariš in prijatelj. S tehtno in kleno besedo je znal pomiriti večkrat prevroče duhove.

Na zadnji poti ga je spremljala množica pogrebcev, ki je nemo obstala ob njegovem grobu, ko mu je poslednjič zatrobil lovski rog in so zadoneli strelji iz lovskih pušk v poslednji pozdrav.

Lovci LD Gaj – V. L.

Kakor da bi se želele posloviti od **Ludvika Majnika**, člana LD Idrja, je 7. novembra 1984, preden je sonce utojnilo za Idrjskimi hribi, pokopališče preletela jata divjih rac. Svojci, znanci, soborci in lovci smo se z bolečino v srcu zbrali ob preranem grobu dragega lovskega tovariša, ki je umrl 5. 11. 1984.

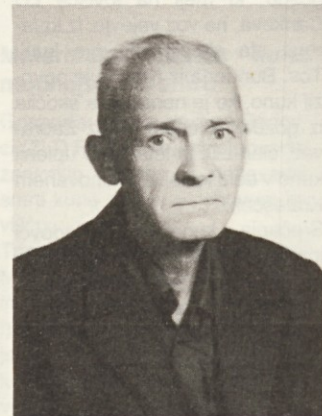
Luč sveta je zagledal 19. 8. 1925 v Čekovniku pri Idrji in že kot dečku mu je narava pomenila drugi dom. V mladosti je na lastni koži občutil krivice zatiranega primorskega ljudstva. S svojim pravičnim in poštenim gledanjem na svet in življenje se je s sedemnajstimi leti pridružil partizanom. Bodel se je za boljši jutri, za svoj delež naporov za svobodo pa je dobil dve medalji.

Bistro oko, ljubezen do divjadi in izostren čut do lepote narave so ga pripeljali v lovske vrste. Leta 1946 je bil med ustanovnimi člani LD Idrja. Zaradi želje po učenju in spoznavanju nešteti skrivnosti živega sveta narave je leta 1949 opravil tečaj za lovske čuvaje. Svoje znanje je nesebično razdal med člane družine, mi pa smo mu zaupali različne naloge. Bil je pomožni lovski čuvaj, v letih 1954-1958 gospodar, nato od leta 1958 do 1962 starešina

Franček Dobaj

Ludvik Majnik

družine, v letih 1962/66 predsednik disciplinskega razsodišča in od leta 1966 predsednik komisije za ocenjevanje trofej.

Poznali smo ga kot lovca, ki obvlada vse lovske veščine, pozna življenje in navade divjadi, v družbi smo cenili njegovo prisrčno vedrino in šegavost. Za uspešno delo v lovstvu, bodisi pri gojitvi divjadi ali v lovski organizaciji, je dobil znak za lovske zasluge Lovske zveze Slovenije, znak za lovske zasluge OLZ Gorice, lovska družina Idrja pa mu je podelila več priznanj in častno članstvo.

Otožno je odmeval lovski rog, bolešno so pokale lovske puške, prapor se je sklonil, po idrijskih strminah se je spuščal večerni hlad, ko smo številni lovci po starem lovskem običaju sneli s klobukov zelene smrekove vejice in jih spustili v grob dragemu tovarišu v zadnje slovo. Ludvik, naj ti bo lahka domača zemlja. Lovski tovariši te bomo ohranili v spominu kot preprostega, skromnega in dobrosrčnega človeka in zglednega lovskega tovariša.

Lovci LD Idrja

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi:

Franc Bizjak, LD Trebnje,

* 29. 3. 1905, † 26. 2. 1985

Ivan Jamer, LD Nomenj-Gorjuše, * 24. 4. 1907, † 8. 1. 1984

Franc Gosar, LD Vodice, * 18. 8. 1898, † 9. 9. 1984

Alojz Vintar, LD Cerklje ob Krki, * 26. 2. 1923, † 6. 3. 1985

Jože Jelaršič, LD Cerklje ob Krki, * 19. 10. 1941, † 21. 2. 1985

Frnk Cvetko, LD Rogaška Slatina, * 2. 10. 1911, † 17. 11. 1984

Umrlim časten spomin!

prostorih Poslovno-prireditvene-ga centra Gorenjskega sejma v Kranju, s katerim že dalj časa uspešno sodelujemo.

Zbrali smo se iz vseh LD Gorenjske, iz dela lovišča Triglavski narodni park in iz ZGD »Kozorog« – Kamnik. Kot gostje so prišli na občni zbor predsednik sveta za lovsko kinologijo pri LZS Bruno Skumavc, za KZS in KD Škofja Loka Janez Podnar, za ZLD Gorenjske pa predsednik skupščine Janez Konc; povabili pa smo tudi predstavnike delovnih organizacij iz vse Gorenjske. Na letnem občnem zboru je bilo več kot 100 udeležencev.

Preden smo se lotili dnevnega reda, je predsednik skupščine ZLD Gorenjske na prapor LKD Gorenjske pripel trak ZLD Gorenjske in ob tej priložnosti spregovoril nekaj besed ter zaželel lovstvu in lovski kinologiji na Gorenjskem složno sodelovanje in uspehe tudi v prihodnje.

Najprej smo poslušali poročila članov izvršilnega odbora LKD Gorenjske. Namesto odsotnega predsednika Jožeta Vestra je poročal podpredsednik Jože Hauptman. Nato smo poslušali še poročilo tajnika, blagajnika, gospodarja, tetovirnega referenta, predsednika strokovnega sveta in poročilo disciplinske komisije. Če povzamemo vsa poročila in razpravo, lahko ugotovimo, da Lovsko-kinološko društvo Gorenjske s 548 člani iz vseh lovskih družin, iz TNP in ZGD »Kozorog« doživlja zadnja leta svoj preporod, tako v organizacijskem kot v strokovnem smislu. Člani društva imajo na Gorenjskem 28 psarn lovskih psov, v katerih zreja okoli 330 lovskih psov vseh pasem. Lani je bilo na Gorenjskem 31 legel lovskih psov s 176 poleženimi mladiči. Člani LKD Gorenjske so vse bolj aktivni ne samo pri zreji, marveč tudi pri selekciji dobrih in delovnih lovskih psov.

Poleg tega smo lani organizirali devet kinoloških prireditev, razvili smo društveni prapor v Ribnem pri Bledu in podelili prva priznanja LKD Gorenjske. Naši člani so se med letom udeležili številnih kinoloških prireditev širom naše ožje domovine in na tujem ter prinesli domov številne diplome in pokale za osvojena prva mesta v lepoti in v delu. Nasploh ugotavljamo, da je bilo leto 1984 za delo društva in lovske kinologije na Gorenjskem zelo plodovito. Praksa, da eno kinološko prireditev organizirajo dve ali tri bližnje lovske družine, se je na

Gorenjskem zelo obnesla in jo bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Iz poročila blagajnika smo zvedeli, da smo sredstva in premoženje društva v letu 1984 praktično iz nič povečali na 576 tisoč din vrednosti sredstev in na 220 tisoč din sklada na žiro računu ob vseh posameznih obveznostih. Leta 1984 smo na Gorenjskem ustanovili sklad Tineta Hafnerja – kinologa, ki je zrejal brak-jazbečarje – v njegov spomin pa bomo vsako leto organizirali prireditev, in sicer vsakič na drugem območju Gorenjske.

S poročilom nadzornega odbora so bila končana poročila o delu društva in dana razrešnica nekaterim članom izvršilnega odbora, strokovnega sveta in disciplinske komisije, da bi lahko izvolili nove. V razpravi so na občnem zboru poleg članov sodelovali tudi gostje. Bruno Skumavc je poudaril pomen lova in lovske kinologije in pohvalil delo LKD. Janez Konc je zboru zaželel plodovito leto, spregovoril pa o organizaciji kinoloških prireditev in financiranju. Janez Podnar pa je v imenu športnih kinologov pozdravil zbor in ugotovil, da je sodelovanje obeh vej kinologije na Gorenjskem vzorno.

V posebni točki dnevnega reda smo obravnavali in sprejeli program dela in finančni načrt za leto 1985 ter cenik kinoloških in drugih storitev pri LKD. Program dela predvideva poleg kinoloških prireditev – prva je bila že 15. marca – lovsko-kinološki ples v Škofji Loki, preizkušanje naravnih zasnov, tekmovanje jamarjev, telesno ocenjevanje lovskih psov 19. maja v Kranju in tekmovanje po krvnem sledu še pred poletnimi počitnicami v Kranjski

gori. Srečanje prijateljev lovske kinologije bo 18. avgusta v Ribnem, vsako septembrsko nedeljo pa bo kaka prireditev. Pripravili bomo posvetovanje predsednikov in kinoloških referentov lovskih družin na Gorenjskem in na dveh koncih Gorenjske organizirali seminar za strokovno delo z lovskimi psi po pasmah za vodnike lovskih psov, saj smo uvajalne seminarje pripravili že lani. Letos bodo naši člani sodelovali tudi na lepotnih razstavah doma in v tujini in na delovnih preizkušnjah – tekmovanjih lovskih psov, za kar bo del sredstev za pokrivanje stroškov sodelovanja prispevalo tudi društvo.

Ob sprejemu cenikov storitev smo se dogovorili, da bo telesno ocenjevanje, preizkušnje PNZ in udeležba na drugih prireditvah za člane LKD Gorenjske brezplačno, za rodovnik pri KZS pa bodo člani pokrili 50 % stroškov. Posebno pozornost so na občnem zboru vzbudile Kinološke smernice za leto 1985, katerih osnutek je izvršilni odbor sprejel že novembra 1984 in jih posredoval vsem lovskim družinam na Gorenjskem. Obrazložil jih je Janez Hauptman. Menimo, da so zaradi aktualnosti pomembne za lovsko kinologijo, zanimive pa so tudi za druge LKD in lovske organizacije. Smernice smo soglasno sprejeli, objavili pa jih bomo v lovskih smernicah, ki jih dobijo vsi člani ZLD Gorenjske, torej vseh 1700 lovcev na Gorenjskem.

Posebna točka dnevnega reda zbora je bila tudi podelitev priznanj; 1 × znak vodnika lovskega psa KZS, 7 × srebrni znak za kinološke zasluge, 2 × plaketa LKD Gorenjske (najvišje odlikovanje LKD sta dobili LD Poljane

Kratkodlaki istrski gonič

Foto P. Adamič

Lovska kinologija

LOVSKA KINOLOGIJA NA GORENJSKEM

Lovski kinologi Gorenjske so zborovali

Ob letu smo se 1. marca 1985 gorenjski lovski kinologi spet zbrali na letnem občnem zboru v

in Filip Lavriša), 14 zlatih znakov LKD, 31 znakov vodnika lovskega psa LKD Gorenjske (tega lahko dobi vodnik lovskega psa, ki doseže 1 × prvo, 2 × drugo, 3 × tretjo oceno za preizkušnjo v delu ali za dolgoletno vodenje psa v lovišču). Članom LKD, lovskim družinam TNP in ZGD »Kozorog« – Kamnik in nekaterim delovnim organizacijam smo podelili prva pismena priznanja LKD – teh je bilo 39 – za uspešno delo za razvoj lovske kinologije na Gorenjskem. Lepo oblikovana priznanja je izdelal slikar in kinolog Janez Plestenjak iz Škofje Loke.

Letni občni zbor LKD Gorenjske se je končal z dopolnilnimi volitvami v organe društva; izvolili smo nove, mlajše člane – lovske kinologe, od katerih pričakujemo aktivno sodelovanje in nadaljevanje dela dosedanjih starejših članov, da bi lovska kinologija na Gorenjskem tudi v prihodnje zavzemala tak obseg in bila tako aktivna kot doslej, in tako uspehi prav gotovo ne bodo izostali, je sklenil tov. Hauptman, delovni predsednik zbora.

J. H.

Predvidena legla

Brandel – braki (JRGBr):

Leglo 3. 6. Rejec Jože Poznič, Nizka 13, Rečica ob Savinji.

Posavski goniči (JRGP):

Leglo 23. 6. Rejec Feliks Fajfar, C. 1. maja 55, Hrastnik.
Leglo 26. 5. Rejec Dušan Rusjan, Drnovk 13a, Dobrovo.

Leglo 18. 6. Rejec Rudolf Praznik, Bratnice 6, Šentvid pri Stični.

Leglo 11. 6. Rejec Jože Andrejčič, Dvor 55.

Leglo 18. 6. Rejec Anton Blaznik, Suhi vrh 31, Radlje

Leglo 14. 6. Rejec Radislav Pavlovič, Snebersko nab. 32, Ljubljana-Polje.

Leglo 4. 6. Rejec Anton Trpin, Gaberje 2, Dobrova.

Istr. kdl. goniči (JRGki):

Leglo 23. 6. Rejec Karel Radovan, Streliška pot 42, Nova Gorica.

Leglo 27. 5. Rejec Danilo Kofol, Kortine 14, Črni kal.

Res. istr. goniči (JRGri):

Leglo 16. 5. Rejec Ciril Tušar, Poljane 18, Cerkno.

Leglo 16. 6. Rejec Gregor Krebl, Mislinja 231.

Leglo 9. 6. Rejec Vinko Gorše, Dolenja vas 77.

Leglo 9. 6. Rejec Jože Mahne, Bač pri Materi 9/a, Materija.

Leglo 9. 5. Rejec Boris Bezljaj, Mislinja 233.

Leglo 18. 5. Rejec Niko Mrak, Sp. Idrija 74, Idrija.

Leglo 16. 4. Rejec Stanislav Može, Potoče 7, Senožeče.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 12. 6. Rejec Janez Udir, Kamna gorica 91.

Leglo 20. 6. Rejec Slavko Robida, Lopata 30, Hinje.

Leglo 18. 4. Rejec Ciril Matko, Kolodvorska 2, Kočevje.

Leglo 4. 6. Rejec Jože Šteingel, Brezovica 3, Semič.

Leglo 7. 5. Rejec Branko Puc, Vipava 161.

Leglo 17. 6. Rejec Janez Gale, Adamičeva 45, Grosuplje.

Nemški dolgodlaki ptičar

Foto H. Robl

Leglo 18. 6. Rejec Pavel Gnezda, Gornja Kanomlja 11, Sp. Idrija.

Leglo 13. 6. Rejec Ivan Kolar, Kovača vas 140, Slov. Bistrica.

Leglo 14. 6. Rejec Ignac Vidic, Zasip, Muže 9, Bled.

Leglo 15. 6. Rejec Janez Rakar, Žalna 2, Grosuplje.

Leglo 16. 4. Rejec Stanko Klembas, Vrholovo 10, Radeče.

Leglo 17. 6. Rejec Janez Rakar, Žalna 2, Grosuplje.

Leglo 28. 4. Rejec Alojz Modic, Ul. bratov Učakar 62, Ljubljana.

Leglo 27. 5. Rejec Stane Korelc, Gorenja vas 4, Dobrnič.

Leglo 10. 5. Rejec Marjan Srečnik, Zg. Lipnica 28 G, Kamna gorica.

Leglo 26. 5. Rejec Leopold Milek, Kidričeva 15, Kranj.

Hanovrski barvarji (JRHb):

Leglo 18. 6. Rejec Niko Mrak, Sp. Idrija 74, Sp. Idrija

Leglo 20. 6. Rejec Alojz Mlakar, Suha 5, Škofja Loka.

Leglo 4.6. Rejec Stanko Prodrik, Solčava 75.

Leglo 3. 6. Rejec Peter Belhar, Virje 14, Trzič.

Bavarski barvarji (JRBb):

Leglo 15. 5. Rejec Branko Klepac, Rudarsko nas. 22, Kočevje.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 16. 6. Rejec Ivan Pintar, Grajska vas 49, Gomilsko.

Leglo 5. 6. Rejec Srečko Železnikar, Čatež 6, Turjak.

Leglo 16. 6. Rejec Ignac Hozjan, Semič 48/a, Semič.

Leglo 7. 6. Rejec Miran Cokan, Cesta na Lovo 11, Zalec.

Leglo 28. 6. Rejec Miran Cokan, Cesta na Lovo 11, Zalec.

Leglo 14. 6. Rejec Franc Schönewetter, Zamarkova 15, Lenart.

Leglo 12. 6. Rejec Janez Klemen, Dol pri Hrastniku, Pod javorjem 8.

Leglo 9. 6. Rejec Maks Skarlovnik, Bistra 11, Črna na Koroškem.

Leglo 11. 6. Rejec Oresto Bordon, Bonini 1, Koper.

Leglo 28. 5. Rejec Zdravko Kosmač, Hotavlje 20, Gorenja vas.

Leglo 9. 5. Rejec Franc Pučnik, Oplotniška 12, Slov. Konjice.

Leglo 8. 6. Rejec August Anderlič, Kidričeva 54, Rog. Slatina.

Leglo 24. 4. Rejec Jure Poljanec, Vincarje 27, Škofja Loka.

Leglo 23. 3. Rejec Ivan Dvorjak, Cirkovce 9, Titovo Velenje.

Leglo 27. 5. Rejec Jan Oskar, Žebnik 48, Radeče.

Leglo 23. 5. Rejec Jože Ivšič, Kurirska 15, Kranj.

Foksterierji (JRFos):

Leglo 12. 6. in 18. 6. Rejec Tone Štajer, Goričane 13, Medvode.

Kdl. jazbečarji (JRJki):

Leglo 6. 4. Rejec Jože Batič, Lukavec 128 E, Ajdovščina.

Lovska družina Juršinci pri Ptuj vabi na **tradicionalno lovsko prireditev**, v počastitev letošnjih revolucionarnih jubilejev, v nedeljo, 7. julija 1985, pred lovskim domom v Juršincih.

Program

– meddružinsko tekmovanje v streljanju na glinaste golobe – ekipno, posamezno, športno in lovsko, začetek ob 7.30;

Za prvouvrščene so pripravljene bogate nagrade.

– Za ples in dobro voljo bo od 15. do 24. ure skrbel priljubljeni ansambel DOMINO s pevko Alenko PINTARIČ;

– pripravljen bo izjemno bogat srečelov.

Poskrbeli bomo za lovske in druge specialitete ter domačo kapljico.

Juršinski lovci vas pričakujejo!

Res. jazbečarji (JRFos):

Leglo 31. 5. Rejec Viktor Vovk, Zarnikova 9, Ljubljana.

Leglo 5. 6. Rejec Jože Zabavnik, Tunjice 21, Kamnik.

Dolgodlaki jazbečarji (JRJdd):

Leglo 3. 5. Rejec Jože Vester, C. 4. julija 23, Tržič.

Koker španjeli (JRKŠ):

Leglo 9. 6. Rejec Janja Varšek, Delavsko naselje 43, Vrhnika.

Leglo 13. 6. Rejec Ljubo Zupančič, Ul. prvih žrtev 45, Miklavž.

Leglo 16. 6. Rejec Fedor Senkovič, Belokranjska 10, Maribor.

Leglo 9. 6. Rejec Selma Chicco, Ob pečini 5, Izola.

Leglo 9. 6. Rejec Silva Mladovan, Ajševica 6a, Nova Gorica.

Labrador retrieverji (JRLR):

Leglo 1. 6. Rejec Gabrijel Strehar, Smrečno 11, Šmartno na Pohorju.

Leglo 9. 6. Rejec Martin Bučar, Ljubljanska 3, Grosuplje.

Leglo 16. 6. Rejec Jože Urh, Šorlijeva 22, Kranj.

Leglo 1. 6. Rejec Franc Kogovšek, Pod vrbami 38, Ljubljana.

Leglo 24. 5. Rejec Irena Borštnik, Šišenska 70, Ljubljana.

Leglo 29. 6. Rejec Marija Potočnik, Kamninova 10, Ljubljana.

Nemški prepeličarji (JRPr):

Leglo 15. 5. Rejec Franc Svetec, Gorjanska 15, Kostanjevica.

Leglo 31. 5. Rejec Avgust Anderlič, Kidričeva 54, Rog. Slatina.

Leglo 25. 3. Rejec Darko Vadnjal, Povir 59, Sežana.

Leglo 29. 5. Rejec Vinko Lapanja, Posavec 9, Podnart.

Leglo 1. 5. Rejec Ludvik Küplen, I. L. Ribar 33, Murska Sobota.

Leglo 27. 5. Rejec Ivan Geč, Loče 5, Dobova.

Leglo 2. 6. Rejec Šuštarč Niko, Marjana Kozine 22, Črnomelj.

Epagneul bretoni (JREB):

Leglo 27. 5. Rejec Srečko Godnič, Erjavčeva 21, Maribor.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

Leglo 8. 6. Rejec Božidar Spasojević, Borovniška 4, Sežana.

Leglo 15. 6. Rejec Drago Miljević, Ljutomerska 27, Radenci.

Leglo 12. 6. Rejec Alojz Fišinger, Kajuhova 74, Slov. Bistrica.

Nem. ostrodlaki ptičarji (JRPos):

Leglo 23. 6. Rejec Stane Sanabor, Ozeljan 75, Šempas.

Leglo 9. 6. Rejec Mirko Škrinjar, Kettejeva 13, Sežana.

Kinološka zveza Slovenije

Program in dnevni razpored 2. vsestransko uporabnostnega tekmovanja za pse ptičarje – »Panonski lovski pokal 1985« od 17. – 20. 10. 1985

Sreda, 16. oktobra: Sedež tekmovanja bo v hotelu Jeruzalem, 69240 Ljutomer, Glavni trg 5. Telefon: (069) 81-148; 81-211; 81-241. V recepciji hotela bo od 14. ure naprej individualni sprejem gostov, vodnikov, sodnikov in drugih udeležencev, razporejanje gostov v hotelske sobe in posredovanje vseh informacij. Ob 17. uri bo v sejni sobi hotela Jeruzalem sestanek vodstva tekmovanja in vsega sodniškega zbora. Ob 19. uri bo v restavraciji hotela pozdravni večer.

Četrtek, 17. oktobra: ob 7.30 bo na parkirišču hotela Jeruzalem zbor vseh udeležencev. Ob 7.45 bo sledila otvoritev tekmovanja, žrebanje števil, razdelitev tekmovalcev v delovne skupine in odhod v lovišče. Ob 18. uri bo zbor sodnikov in vodstva tekmovanja v sejni sobi hotela. Ob 19. uri bo večerja, čas za spoznavanje in zabava v restavraciji hotela Jeruzalem.

Petek, 18. oktobra: ob 7.30 bo zbor udeležencev tekmovanja na parkirišču hotela Jeruzalem in po skupinah odhod v lovišča. Ob 18. uri bo zbor sodnikov v sejni sobi hotela Jeruzalem, ob 19. uri pa zabavni program.

Sobota, 19. oktobra: ob 7.30 bo zbor udeležencev in odhod v lovišča po skupinah, ob 15. uri bo zbor sodnikov in vodstva tekmovanja v sejni sobi hotela, ob 19. uri pa slavnostna podelitev nagrad, sklepni del tekmovanja, slavnostna večerja, podelitev nagrad, spričeval in spominskih daril ter skupna zabava.

Razpisni pogoji

Kraj in čas tekmovanja: od 17. do 20. 10. 1985

Zbor bo pred hotelom Jeruzalem v Ljutomeru.

Razpored – glej program.

Pogoji za prijavo: Prijavljeni psi morajo biti vpisani v rodovno knjigo kinološke organizacije, ki jo priznava TC. Prijavljeni pes mora imeti opravljeno vsaj eno jesensko preizkušnjo iz prinašanja divjadi, na kateri je dosegel vsaj II. nagradni razred in naslednje ocene: nos in iskanje najmanj ocena »prav dobro«, ostrost najmanj »dobro«, telesna ocena najmanj »dobro« in prinašanje izgubljene divjadi najmanj »prav dobro«.

Ko pride vednik psa na tekmovanje, mora predložiti naslednje dokumente: originalni rodovnik, dokazilo o ostroti in uradno potrjeno pristojne veterinarske službe, da je bil pes cepljen proti steklini pred najmanj štirimi tedni in največ pred letom dni.

Prijavnica: Prijavnico dobi vednik, ki želi sodelovati na tekmovanju, ali njegova kinološka organizacija, pri prireditelju in jo mora izpolniti s tiskanimi črkami, pristojna pasemska organizacija pa mora potrditi resničnost navedb s pečatom in podpisom odgovorne osebe pristojnega kinološkega društva.

Prijavnina: Za vsakega prijavljenega psa je treba nakazati na spodaj navedeni tekoči račun 500 dinarjev in potrdilo o plačilu priložiti prijavi.

Bančni račun: 51900-678-47740 pri Ljubljanski banki Temeljna Pomurska banka Murska Sobota.

Divjad: race, lisice in divjad za vlečke bo priskrbel prireditelj.

Pravilnik tekmovanja: Za osnovo služi pravilnik za vsestransko uporabnostno preizkušnjo za ptičarje, veljaven v SFRJ, ki je razširjen oziroma poostren in otežen, tako da je enak določilom pravilnika za vsestransko uporabnostno preizkušnjo psov ptičarjev, ki ga je izdalo DLP. S tekmovalnimi predmeti oziroma disciplinami se lahko seznanim v poročilu o 1. mednarodnem vsestranskem uporabnostnem tekmovanju »Panonski lovski pokal 1984«, ki je bilo objavljeno v reviji Lovec (str. 8) januarja 1985.

Sodniki: Domače sodnike bo določil zbor sodnikov lovskih psov ptičarjev KZS, tuje sodnike pa pasemske organizacije, ki bodo sodelovale na tekmovanju.

Prijavljene prosimo, da obenem s prijavo sporočijo, koliko prenočišč naj rezerviramo na njihovo ime.

Rok prijave: do 10. avgusta 1985 na naslov:

Lovsko kinološko društvo »Pomurje«, Grajska 7,
69000 Murska Sobota, telefon: (069) 21-214; telex:
35219ABCZT

Lovsko kinološko društvo za Pomurje
69000 Murska Sobota

LOVSKE POTREBŠČINE

G. SALBERGER

A-9473 Lavamünd – Labot 21 – Avstrija

- **Stalno imamo na zalogi** okoli 100 kosov lovskega in športnega orožja.
- Vse običajne kalibre krogelnih nabojev tovarn RWS, Hirtenberg, Sako, Sellier & Bellot in Remington.
- Puške Steyer-Mannlicher po posebnih cenah.
- Velika izbira lovske optične pripomočke tovarn Swarovski –Habicht, Tasco in drugih proizvajalcev.
- Velik izbor lovskega pribora in pripomočkov, kot so vabila za divjad (piščalke), noži, montažni deli za strelne daljnogleda, darilni predmeti itd.

Pri izvozu povrnemo avstrijski prometni davek v višini 20 %!

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

Lovci, ribiči, rejci kuncev, nutrij in drugih živali, odslej boste lahko sami pripravili ptice in ribe in ustrojili kožuhe raznih sesalcev. Na enostaven način in poceni boste lahko prišli do trofeje in okrasa za sobo. Zelo poceni boste prišli tudi do krznenega jopiča. Presenetite svoje dekle, sestro, soprogo, mamo!

Kako, s čim pripraviti in kako konzervirati in strojiti na osnovi izreka »napravi sam«?

Do vseh teh odgovorov vam bo pomagala knjiga, ki je pravkar izšla.

PREPARIRANJE PTICA – ŠTAVLJENJE KRZNA

(natisnjena je v latinici)

CENA 700 din

Knjigo lahko naročite po povzetju na naslov:

»Praktična edicija«,

Bulevar revolucije 195/I, 11000 Beograd.

Plačate poštarju, ko vam prinese knjigo!

agrotehnika-gruda

n. sol. o., ljubljana, titova 38-40

PROIZVODNJA, NOTRANJA IN ZUNANJA TRGOVINA, SERVISI

Zastopamo puškarno HANS FANZOJ iz Borovelj v Avstriji

V konsignacijskem skladišču imamo vedno na zalogi:

- vse vrste montažnih delov za montažo strelnih daljnogledov (izvedbe Suhl)
- vse vrste okroglih in osmerokotnih cevi za lovske karabinke

Novo!

- konsignacijska prodaja nabojev TRAP

Informacije po telefonu (061) 268 341, int. 294

TOZD LOVEC

n. sol. o.

TRGOVINA Z LOVSKIM, RIBIŠKIM IN ŠPORTNIM BLAGOM
LJUBLJANA, Tržaška cesta 132

Telefon (061) 268 341 Telex 31106 Poštni predal 65-II

Nudimo vam:

- krogelne naboje domače in tuje proizvodnje
- pribor za lov in ribolov
- opremo za kampiranje, šport in rekreacijo
- opremo in hrano za vaše štirinožne prijatelje
- lovske družine prodajamo avtomatske krmlilnice in pašne aparate
- zbiramo, pripravljamo in izvažamo uplenjeno divjad
- KOMISIJSKA PRODAJA LOVSKEGA IN ŠPORTNEGA OROŽJA TER PRIBORA

OBIŠČITE NAS V NAŠIH POSLOVALNICAH:

Ljubljana, Gosposvetska 12
Celje, Tomšičev trg 11
Maribor, Gregorčičeva 13
Nova Gorica, Prešernova 17
Kranj, Dražgoška 2

POZD AERO-POLYPLAST, p.o. LJUBLJANA, Ribja ulica 3

NAJSODOBNEJŠI ELEMENTI ZA MONTAŽO ELEKTRIČNIH OGRAJ

Proizvajalec in servis
EKPN ELEKTROKOVINOPLASTIKA, MILAN IN OLGA NOVAK
61230 DOMŽALE, Simona Jenka 2, tel. (061) 722 442

OGRAJE

Najpomembnejše za gospodarno rabo travinja v hribovitem svetu je učinkovita in ne predraga električna ograja. Stroški za postavljanje električne ograje znašajo samo 25 % stroškov za postavljanje klasične lesene ali žične ograje. Poleg tega je pravilno postavljena električna ograja bolj učinkovita kot klasična. Stalna električna ograja ima več žic, ker je namenjena za ograjevanje pašnikov, na katerih pasemo različne vrste živali (krave s teleti, plemensko mlado živino, pitance, ovce, koze, prašiče) skupaj ali ločeno, in so živali ponavadi zunaj vso pašno sezono.

OSNOVNA ZNAČILNOST NOVIH IZOLATORJEV: • večžični sistem postavljanja ograj • boljša izolacijska sposobnost • izguba napetosti manjša • montaža izolatorjev enostavnejša – hitra • večja vzdržljivost izolatorjev • večletna garancija.

ZA VSE TEHNIČNE PODATKE (PROSPEKTE) SE OBRNITE NA TOV. NOVAKA, TEL. (061) 722 442

Mali oglasi

Kupim nevezane letnike (ali posamezne številke) **glasila Lovca** (letniki do 1953. leta). Ponudbe sprejemam po telefonu (068) 85-218, Zdravko Robek, Dobruška vas 29, Škocjan.

Prodajam leglo brak-jazbečarjev (leglo 16. 4. 1985), odličnih staršev. Stanko Klembas, Vrholo 10, 61433 Radeče. Tel.: (061) 819-354 (po 15. uri).

Tovariši lovci! Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in podstavke, na katere pritrdite noge srnjadi (obešalniki). Naročeno pošiljam po pošti (po povzetju). – **Vojin Pejčič, Kolo-dvorska 62, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.**

Prodajam strelni daljnogled Zeiss (4 × 32) s **potisno montažo** za češko bokarico (vse novo!). Informacije po telefonu (063) 724-114 – Kržišnik.

Prodajam češko bokarico, kal. 12/7 × 65 R. Branko Štajdohar, V. Nerajec 14, 68343 Dragatuš. Tel.: (068) 51-400, int. 13 (dopol-dne)!

Prodajam malo rabljeno češko bokarico, kal. 12/7 × 57 R, s strelnim daljnogledom Zeiss. Srečko Dolšak, Žabjek 5, 62318 La-porje.

Prodajam lovsko karabinko, kal. 8 × 57 IS (boroveljska cev) z montiranim strelnim daljnogledom Kahles (4 × 32) – suhlska monta-ža. Imam tudi naboje. Drago Bitenc, tel.: (061) 373-408.

Prodajam lovske krogelne naboje, kal. 7 × 64 RWS TIG-Brennecke (11,5 g), lahek **dvogled Tasco** – super (7 × 50) in **ruski spektiv** (20 × 50). Franc Ropret, Zoiso-va 20, 64264 Bohinjska Bistrica.

Izdelujemo lovske kravate z vezanim li-kom (srnjaka, gamsa, fazana). Cena za večje naročilo preko LD (naročilnica) je 400 din za kos, za posamezna naročila (pošilja-mo po povzetju) pa 500 din. **Gjergjek,**

69000 Murska Sobota, Ivana Regenta 29, tel.: (069) 22-326.

Prodajam lovsko karabinko »Sava-Kranj«, kal. 7 × 64, s strelnim daljnogledom Karl Kaps (1,5–7 × 32) – suhlska montaža, in **češko bokarico**, kal. 7 × 57/12 (novi tip), s strelnim daljnogledom Swarovski (6 × 42) – suhlska montaža. Jože Čampelj, Lazina 6, 68362 Hinje.

Prodajam naboje Norma, kal. .270 Winch. (9,3 g). Edvin Škabar, tel.: (067) 81-370.

Prodajam nov strelni daljnogled Zeiss (6 × 32) s **potisno montažo** za češko boka-rico. Informacije po tel.: (061) 681-466 – Kranj.

Prodajam češko bokarico, kal. 16/7 × 65 R s strelnim daljnogledom Vega (suhlska montaža). Dodatno je vgrajeno tudi **napro-žilo**. Informacije in ogled: vsak dan od 14. ure dalje. Milan Podlogar, Podpeč 22, 61352 Preserje.

Prodajam dva nemška kdl. ptičarja odličnih staršev. Psa sta stara 9 mesecev (prav dobra telesna ocena) in v osnovi že primer-no izšolana za uporabo v lovišču. Ivan Erker, Spodnja Polskava 209, 62331 Pra-gersko.

Prodajam novo lovsko puško kal. .300 Win-Mag., posebne izdelave (antinit jeklo), izde-lek Sodje iz Borovelj. Montiran je strelni daljnogled Zeiss variabel (1–6 ×). Poleg pu-ške imam na voljo tudi odgovarjajoče **nabo-je**. Informacije po telefonu: (061) 264-355 Mičič (po 18. uri).

Prodajam lovsko puško šibrenico (bock) Zastava, kal. 12/12 (puška je nova). Adi Butolo, Gostinska c. 35, 62366 Muta.

Prodajam novo lovsko karabinko CZ, kal. .30–06, z novim kopitom, z montiranim strelnim daljnogledom Zeiss Jena (6 × 42) – suhlska montaža. Zanj imam na voljo tudi **130 RWS nabojev**. Informacije po tele-fonu (063) 772-167 – Križnik.

Prodajam dobro ohranjeno šibrenico – pe-telinko, kal. 16/16 (ruska). Alojz Štibal, Slatina 8, 63232 Ponikva.

Nujno kupim psa špringer španjela (odlič-no ocenjenega!). Ponudbe pošljite na na-slov: Milan Đokić, 76230 Bosanski Šamac. Tel.: (076) 61-908.

Prodajam lovsko karabinko, kal. .30–30 Winchester, sistema »lever action«. Niko Švelc, Dolenja vas 28, 61380 Cerknica. Tel.: (061) 791-447.

Kupimo izšolanega psa krvosledca. Po-nudbe z opisom zunanosti, uspehov pri delu, navedbe starosti in cene sprejemamo na naslov: **Lovačko društvo »SRNJAK«, 43280 Garešnica**. Zahtevamo obvezen preizkus psa v našem lovišču.

SLIKA NA TRETJI STRANI OVITKA:

Zgoraj:
Čopastega ponirka, nekdanje zelo redko ptico, vidimo danes v vedno več ribnikih...

Foto M. Danneger

Spodaj:
V nekaj skokih je premeril travnik in se pognal v kritje

Foto M. Danneger

Lovska družina Grosuplje prireja tradicionalno

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE V KOMBINACIJI ZA POKAL »ILOVA GORA«

Tekmovanje bo v nedeljo, 30. junija 1985, začetek ob 7.30 pri lovski koči na Ilovi gori.

Tekmujejo strelci posamezniki in strelske ekipe. Strelce in gledalce vabimo k čim številnejši udeležbi. LD Grosuplje

Lovska družina TOŠKO ČELO slavi letos 40 let svojega delovanja

V okviru praznika občine Šiška je pripravljen naslednji program:

- 11. junija ob 12.00:** Otvoritev lovske razstave v Domu Svobode v Šentvidu pri Ljubljani.
- 15. junij od 8.–10.30:** Strelsko tekmovanje – memorial Franceta Jernejca (za prvenstvo občine Šiška). Tekmovanje bo na strelišču pri lovski koči na Toškem čelu.
- 15. junij od 11.–12.30:** Slavnostna skupščina LD Toško čelo (razvitje družinskega prapora) – sodelujejo Zasavski rogisti in Lovski pevski zbor Medvode (v koči na Toškem čelu).
- 15. junij (popoldne):** Družabna prireditev pri koči na Toškem čelu. Postregli vam bomo z lovskim golažem, organiziran bo srečelov in ples.

VLJUDNO VABLJENI!

LOVČEVA GALERIJA

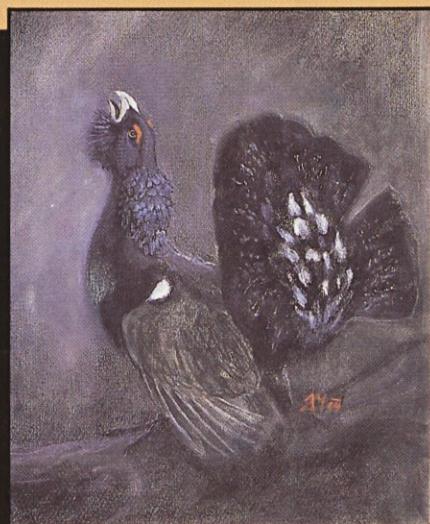
V lanski septembrski številki smo objavili anketo, kako v prihodnje oblikovati naslovno stran našega glasila. Odziv nanjo je bil dober in z veliko večino mnenj je prevladala odločitev, da ostane naslovnica v prihodnje takšna, kakršna je in kakršna je bila doslej. Toda še več se nas je odločilo, da popestrimo zadnjo stran Lovca z reprodukcijami J. Mikuletiča. Tako se nam je ponudila priložnost, da oblikujemo predlog za Lovčevo galerijo, oziroma, da ponudimo v prodajo grafične liste portretov divjadi v formatu 50 × 70 cm. Zdaj torej uresničujemo obljubo uredništva in ponujamo lovcem kvalitetno grafiko naših lepotcev narave.

Uredništvo

1 GAMS

format 50 × 70, cena: 1750 din

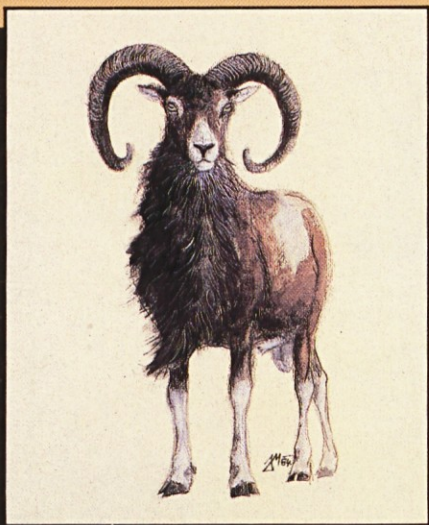
2 DIVJI PETELIN

format 50 × 70, cena: 1750 din

3 POLJSKI ZAJEC

format 50 × 70, cena: 1750 din

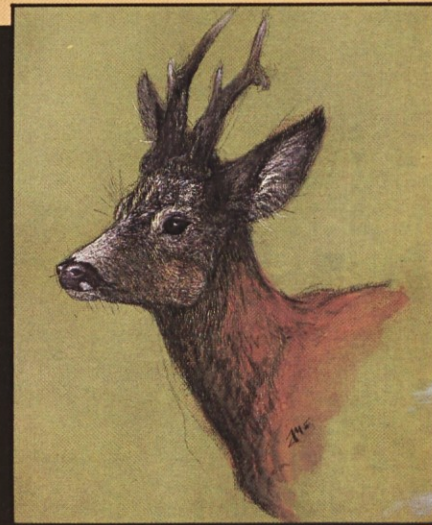
4 MUFLON

format 50 × 70, cena: 1750 din

5 JEREBICI

format 50 × 70, cena: 1750 din

6 SRNJAK

format 50 × 70, cena: 1750 din

POHITITE! ŠTEVILO ODTISOV JE OMEJENO!